

VEDENÍ OPERACÍ VŠEVOJSKOVOU ARMÁDOU V SOUDOBÝCH PODMÍNKÁCH

Kandidát vojenských věd podplukovník Michal S p i š i a k

Ráz soudobé bojové činnosti vojsk vybavených novou bojovou technikou a především zbraněmi hromadného ničení je jiný, nežli byl za druhé světové války. Úspěchy vědy a techniky, která se v současné době skutečně prudce rozvíjí, projevily se zákonitě i ve výzbroji a vojenské technice soudobých armád. Atomové a vodíkové zbraně, vysoce účinné bojové chemické látky, reaktivní letectvo, bezpilotní prostředky vzdušného napadení, reaktivní dělostřelectvo, prostředky pro ochranu vojsk, radiolokační technika, úplná motorisace a mechanisace armád, jsou takovými faktory, které zákonitě musí vést k základním změnám ve formách i způsobech bojové činnosti vojsk. Nová technika vede k tomu, že vznikají nové druhy vojsk, jiné ztrácejí svou existenční opodstatněnost, protože v nových podmínkách nemohou úspěšně plnit bojové úkoly na bojišti.

Vojenská technika, kterou jsou dnes armády různých států vybaveny, podstatně mění ráz bojové činnosti vojsk. Zvyšuje se tempo útoku, hloubka operací a jejich rozmach; na bojištích vznikají velmi složité situace, které se rychle mění; používání zbraní hromadného ničení vyžaduje rozptylovat vojska a opět včas je soustřeďovat, aby byla vytvořena potřebná převaha sil a prostředků nad nepřítelem. Boj i operace nabývá větší dynamičnosti, rozhodnosti, rychlosti, úpornosti, vedou se na větších plochách, účinnějšími prostředky, které umožňují dosáhnout vítězství i nad silným nepřítelem v krátké době. Zvyšuje se význam překvapení ve všech druzích a formách bojové činnosti vojsk.

Je objektivní zákonitostí, že nová bojová technika má vliv na formy a způsoby bojové činnosti. Z toho je ovšem třeba vyvodit všechny důsledky ve všech oblastech vojenství. Nové formy a způsoby bojové činnosti zákonitě vyžadují i změny v organizačních principech vojsk. Je úplně logickým a vědeckým závěrem, že není možné používat v soudobém boji jednotek, útvarů a svazků organizovaných podle zásad, které vyhovovaly v minulé válce. Kdybychom tento fakt nerespektovali, byly by všechny naše úvahy a práce o tom, jak vést v soudobých podmínkách boje a operace, neúplné, znamenaly by jen přizpůsobování starých překonaných zásad novým podmínkám. Nemohli bychom se touto cestou dopracovat k novým zásadám a názorům na vedení boje a operace. K správným závěrům nebylo možné dopracovat se okamžitě, kdy se nově zbraně, nová technika objevila. Bylo třeba nashromáždit potřebné zkušenosti z bojové a politické přípravy vojsk, aby se mohly zevšeobecnit a zavést do praxe. Je to úkol zajisté obtížný, nicméně aktuální, který musí být řešen a vyřešen. Nebylo by správně nerespektovat veškerou zkušenost, názory pravděpodobného protivníka, výzkum vědy a techniky a trpně vyčkávat, že to někdo za nás vyřeší, nač si těmito problémy lámat hlavu. Otázka dozrála, nutno ji proto dát na pořad dne, důkladně prostudovat, prodiskutovat a vyvodit závěry.

Soudobý boj i operace si vyžadují, aby byly připraveny v nejkratší lhůtě. To nutně vede k odstranění všeho, co v této činnosti zdržuje, k vy-

loučení všech organizačních stupňů, kterých není třeba. Už na vědecké konferenci VA KG v dubnu tohoto roku jsme se zabývali těmito problémy. Konkrétně byla nadhozena možnost vypuštění velitelského stupně střeleckého sboru, aby se dosáhlo vyšší operativnosti ve velení vojskům. V podstatě byl tento názor uveden i v článku s. generála Knotka v 3. čísle Vojenské mysli. Ovšem takové řešení otázky nutně vede i k změnám na stupni armády a k některým zvláštnostem ve vedení útočné i obranné operace.

Ve svém článku se pokusím vysvětlit své názory na organizaci vševojskové armády složené z divisi bez stupně střeleckého sboru a na vedení operací takovou armádou. Přitom budu přistupovat k otázce s hlediska našich možností. Nebudu se podstatněji zabývat otázkou účelnosti organizace divise, jejich typů, výzbroje. To je problém, ke kterému bude možno se vrátit později. Pojednám proto o těchto otázkách v tom smyslu, jak by mohly být v současné době vyřešeny, aniž by byla narušena bojová pohotovost armády. Jsem si vědom, že takové řešení není úplné. Může však být východištěm pro diskusi. Bude zajisté dostatečně velkým úspěchem, bude-li tato práce pobídkou i pro jiné k vyjádření vlastních názorů.

Při řešení některých otázek vycházím ze současného stavu vývoje bojové a jiné techniky. Mně je naprosto jasné, že na příklad ne všechna protiletadlová děla vyhovují požadavkům úspěšného boje se vzdušným nepřítelem, avšak nutno s nimi počítat až do doby, kdy budou zavedena účinnější. Budu se proto přidržovat toho, čím naše armáda skutečně disponuje.

Ve svém článku se dotknu v podstatě těchto hlavních otázek: organizace a složení vševojskové armády, zvláštností vedení útočné a obranné operace a konečně některých problémů velení.

Organisace vševojskové armády

Je všeobecně známo, že vojsková armáda není svazem, který by měl svou pevnou neměnnou organizaci. Za Veliké vlastenecké války byla organizace armády měněna podle úkolů, které plnila. Tak mohla mít armáda ve svém složení 2 až 5 střeleckých sborů, rychlou skupinu a svazky druhů vojsk. Nejobvyklejším typem byla vševojsková armáda o třech střeleckých sborech. To se plně odrazilo i v naší operační přípravě a v celém poválečném období jsme prakticky cvičili s armádou, která měla tři střelecké sbory, svou rychlou skupinu a vlastní organické svazky a útvary. Zvláštnost úkolu, který armáda plnila, projevovala se více v družích a počtu přidělených posilových prostředků nežli ve složení z vyšších a vševojskových svazků.

Je také dobře známo, že střelecké sbory jako organizační prvek velení byly zavedeny až v průběhu Veliké vlastenecké války. Na začátku války nebyly organizovány střelecké sbory. Velmi složitá a těžká situace, v které byla Sovětská armáda, vyžadovala především operativnosti ve velení svazkům. Úkoly musely být stanoveny úplně konkrétně. Velitelé armád a frontů musili mít přesné zprávy o situaci vlastních i nepřátelských vojsk, aby mohly používat svých druhých sledů a záloh tak, jak konkrétní situace vyžadovala, a mohli na ni vykonávat vliv rychlými zá-

sahy volných sil a prostředků. Taková situace, která bude charakteristická i pro bojovou činnost v soudobých podmínkách, nutně vyžadovala odstranit z velení všechny mezistupně, kterých nebylo nezbytně potřeba při organizaci boje nebo operace. Do složení vševojskové armády bylo včleňováno tolik divisí, aby mohla splnit stanovené úkoly. Počet divisí se pohyboval zpravidla od šesti do osmi. Takový způsob organizace armády se ukázal jako vysoce operativní, umožňoval rychlý a přímý styk velitele armády s veliteli divisí, kteří byli tak v neustálém styku s operačním velitelstvím. Přímý styk umožňoval veliteli armády rychleji získat zprávy o situaci na bojišti, což mu podstatně usnadňovalo velení vojskům. Byly však i potom časté takové případy, že armáda neměla přechodný stupeň sboru nebo že byla složena ze střeleckých sborů a z několika samostatných divisí. Byl proto stupeň střelecký sbor jakýmsi přechodným prvkem velení, který nebýval za všech okolností zachován.

Alespoň stručně vyjádřím své názory, proč bylo nutné v průběhu války organisovat střelecké sbory a proč v soudobých podmínkách je možné uvažovat o jejich zrušení.

Všimněme si, jaké byly charakteristické rysy bojové činnosti vojsk v druhé světové válce, jak byla pro její vedení vybavena. Předně musíme vidět ten fakt, že i při vysoké motorisaci a mechanisaci armád za druhé světové války hlavním činitelem v boji byla pěchota. Bojová činnost byla vedena pěšákem podporovaným tankem. Většina divisí v operačních svazích byla pěší a hipomobilní. Jen týlové útvary a prostředky starších náčelníků byly motorisovány. Dnes jsou armády jen motorisovány a mechanisovány. Bojová činnost i za druhé světové války měla sice rychlý spád, avšak poměrně nízká motorisace a mechanisace (ve srovnání s dnešním stavem) neumožňovala tak široký manévr, zásahy záloh bylo možno více předvídat, nežli tomu bude dnes. Operaci bylo možno plánovat do velkých podrobností, bylo možno přesně předvídat na příklad směry protiztečí nebo protiúderů a podle toho usměrňovat činnost vojsk. Proto bylo možné organizačně přesněji vymezit úkoly, které budou vojska plnit. V průběhu operací docházelo k určité systematickosti při řešení jednotlivých úkolů.

Dnes je situace podstatně změněna. Vysoká pohyblivost a manévrovost armád vede k rychlým změnám situace. Podstatně se zvýšily palebné možnosti svazků. Dnes bude třeba k plnění úkolů soustřeďovat různé množství sil. Jednou stačí jedna divise k odrazení protiúderu, jindy bude nutné soustředit několik divisí, protože nepřítel použil k jeho provedení i záloh, jejichž zásah nemohl být na směr útoku armády předvídan. Vyžaduje se proto pružnější organizace, která tuto činnost umožňuje. Úkoly není možno tak přesně vymezit na jednotlivé organizační stupně.

V průběhu války neustále narůstalo množství vojsk i techniky, potřebných k dosažení operačního cíle. Nebylo možné je zvládnout jedním operačním velitelským orgánem. K průlomů hluboké obrany, důkladně vybudované a silně bráněné bylo třeba vytvořit takové hustoty vševojskových svazků a druhů vojsk, že byl nutný mezičlánek mezi armádou a divisí, aby bylo umožněno velení. Dnes zbraně hromadného ničení naopak nutí k rozptylování sil a prostředků. Jejich údery nahrazují stovky hlavní. V taktickém měřítku se snižují hustoty zbraní. Tím, že divise byly vybaveny tanky, staly se samostatnějšími a bojeschopnějšími. Mo-

hou řešit jak taktické, tak i operační úkoly (zvláště mechanisované divise).

Nemalou úlohu měla i spojovací technika, již byla vojska vybavena. Její vlastnosti často ztěžovaly, aby operační štáb mohl přímo řídit činnost divisi, byl proto nutný mezičlánek mezi armádou a divisi. Dnes je spojovací technika daleko dokonalejší a její vývoj jde neustále vpřed. Zavedení televise umožní veliteli armády získat naprosto přesný obraz o situaci na bojišti v kterémkoli místě a v kterékoli době.

Tak nové formy a způsoby boje a operace si vyžadují zjednodušení organizačních principů operačních svazů.

Při úvahách a organizační struktuře vševojskových svazků a svazů nutno vycházet z povahy soudobého boje a operace. Bude především třeba zvýšit jejich manévrovost jak v operačním, tak i taktickém rozsahu. Toho možno dosáhnout snížením počtu osob, zavedením účelné výzbroje a výstroje vojsk, vybavením svazků vozidly umožňujícími pohyb terénem, aby byly úplně zbaveny závislosti na komunikacích, a konečně přizpůsobením organizační struktury a výzbroje svazků pro přepravu vzduchem.

Další zásadou nových organizačních principů vojsk musí být zvýšení úderné síly. Vojska musí být vybavena automatickými zbraněmi, které umožňují dosáhnout maximální hustoty a největší rychlosti palby, aby v určitém údobí boje bylo dosaženo velké převahy palby nad nepřítelem. Potřeba vytvoření zásob munice nesmí zvyšovat závislost svazků na týlu.

Svazky a svazy musí být organisovány takovým způsobem, aby se zvýšila jejich samostatnost při řešení všech úkolů na soudobém bojišti. Schopnost samostatného vedení boje musí být aplikována už od střeleckých praporů. Z dosavadních zkušeností musí být vyvozeny organizační změny. Přitom vybavení jednotek, útvarů a svazků nesmí snižovat jejich manévrovost.

Konečně organisace vojsk musí odpovídat všem požadavkům vyplývajícím ze zavedení zbraní hromadného ničení do výzbroje armád. Půjde především o to, aby organisace útvarů a svazků ulehčovala rychlé rozptýlení vojsk v terénu, aby se vyhnula účinkům napadení zbraněmi hromadného ničení a současně umožňovala včasné soustředění, aby bylo dosaženo palebné převahy nad nepřítelem. Dosavadní organizační principy těmto požadavkům plně neodpovídají.

Rychlá změna situací na soudobém bojišti vyžaduje zvýšit operativnost velení. V soudobých podmínkách to znamená odstranit z velení všechny organizační stupně, které nejsou bezpodmínečně nutné při přípravě, plánování a vedení boje. Tím bude zabezpečen nejen přímý styk operačních štábů s přímými vykonavateli rozkazů a nařízení, ale i jejich rychlejší informovanost o situaci na bojišti. V konkrétním případě půjde o vypuštění velitelského stupně střelecký sbor.

Proč je možné uvažovat o vypuštění organizačního prvku střelecký sbor? Předem uvádíme, že jde o jedno z možných řešení, které za soudobých podmínek může být co nejdříve provedeno, aniž by bylo třeba hlouběji zasahovat do organizačních principů armády. Především si všimněme, jakou funkci měl organizační prvek střelecký sbor při organisaci, plánování a řízení bojové činnosti vojsk.

V naší vojenské vědě platí zásada nadřazenosti strategie operačnímu umění a operačního umění taktice. To se pak odráží jak v oblasti vedení války v celku, tak i v oblasti vedení operací a bojů. Boj je veden k dosažení taktického cíle, operace je souhrnem sražení a manévru operačních svazů na určeném operačním nebo strategickém směru, spojených společným zámyslem a vedených k dosažení operačního nebo strategického cíle. V praxi se tato vzájemná souvislost projevuje hlavně v organisaci a plánování bojové činnosti vojsk, která musí být usměrněna k dosažení stanoveného cíle. Všimneme si proto podrobněji organisace a plánování operace a boje.

Hlavním organizačním a plánovacím prvkem bojové činnosti je operační štáb, štáb frontu a armády. Štáb frontu usměrňuje činnost svých armád k dosažení cíle frontové operace. Štáb armády usměrňuje činnost svých svazků k dosažení cíle armádní operace. Je proto výchozím organizačním a plánovacím článkem operační i taktické činnosti vojsk. Zpracovává plán operace, hlavní dokument, podle něhož se pak řídí činnost svazků i druhů vojsk v plánované operaci.

Zpracování správného plánu operace je nejodpovědnější činností velitele a štábu armády. Aby odrážel konkrétní situaci, musí se provést podrobné propočty sil a prostředků, jimiž armáda disponuje na jednotlivých směrech nebo pásmech, aby byl vytvořen správný poměr sil, který umožňuje splnit stanovený úkol. Podle propočtů jsou pak síly a prostředky rozdělovány na jednotlivé směry (pásma), určuje se tempo operace na jednotlivých směrech a v jednotlivých obdobích operace, je organisováno operační zabezpečení, regulován manévra a pohyb vojsk, přisunut materiál a p. Při plánování operace musí proto štáb armády provést velmi konkrétní propočty operačních a taktických hustot a podle toho rozdělit prostředky na divise. Plánuje tedy štáb armády operaci až na kalkulační operační svazek-divisi. Musí mít proto naprosto přesnou představu o tom, jak budou divise plnit své úkoly v průběhu celé operace. Tím jsou současně vytvořeny předpoklady, aby armáda mohla přímo stanovit bojové úkoly divisím. Podle dosavadní praxe nemohl štáb střeleckého sboru nic měnit na tom, co bylo na armádě rozhodnuto. Jakýmkoli zásahy by byl podstatně narušován plán operace a tak i zámysl velitele armády. V štábu armády musela být určena bojová sestava jednotlivých střeleckých sborů, a ani tu nemohl velitel sboru měnit. Když se situace proti původním propočtům změnila, byl to opět štáb armády, který mohl změny naříditi.

Při organisaci a plánování boje byl prakticky štáb střeleckého sboru přechodným orgánem, který z větší části opakoval to, co bylo štábem armády už vyřešeno. Byl proto často ve své práci podrobně usměrňován, aby nedošlo k porušení plánu.

Po stupni armády je štáb divise prvním stupněm, kde organisace a plánování boje nabývá nejkonkrétnějších forem, kde se podrobně propočítávají prostředky přidělené armádou, nejpodrobněji organisuje součinnost, plánují palby, organisuje bojové, materiální a technické zabezpečení. Na příklad na organisaci materiálního zabezpečení se střelecký sbor podstatněji nepodílel a plnil jen kontrolní funkci.

V průběhu boje musel mít velitel armády zabezpečení možnosti velet

až přímo divisím. Aby mohl správně zhodnotit situaci na bojišti, potřeboval přesně znát situaci divisi, aby jeho zásahy byly správné. Někdy se stávalo, že střelecký sbor byl jen přechodným stupněm, skrze který se vydávaly rozkazy a nařízení přímo divisím. Nutnost jeho existence nebyla tedy nevyhnutelná.

Z toho můžeme vyvodit závěr, že velitelský stupeň střelecký sbor nebyl ani při organizaci a plánování boje, ani v jeho vedení nezbytně nutným prvkem velení. V soudobých podmínkách je možné tento velitelský stupeň vypustit vůbec, protože se tím zvýší operativnost, centralisace a přímot velení. Operační štáb bude moci rychleji a účinněji přímo ovlivňovat situaci na bojišti. Vyžaduje to však zavést novou výkonnou spojovací techniku. Můžeme proto ve svých úvahách začít tím, že vševojsková armáda v soudobých podmínkách bude složena přímo z divisi, a to jak střeleckých, tak i mechanisovaných.

Důležitou otázkou je počet divisi ve vševojskové armádě. Rozhodujícím činitelem při řešení této otázky budou úkoly, které armáda plní, a možnosti nepřetržitě rozhodného, rychlého a operativního velení. Bude proto složení vševojskové armády různé. Jako zásadu, z které budeme vycházet, nutno vytyčit, že počet divisi u armády tohoto typu musí být menší, nežli tomu bylo u vševojskové armády složené zpravidla ze tří střeleckých sborů. Velet devíti divisím a ostatním prvkům operační sestavy by bylo velmi nesnadné.

Abychom došli k nějakému zdůvodnění závěru, musíme vycházet z charakteristických rysů soudobé operace. Cílem armádní útočné operace v závislosti na její úloze a místu v útočné operaci frontu může být zničit nepřítele v celé hloubce jeho operační sestavy nebo obklíčit a zničit silné nepřátelské uskupení v součinnosti se sousedy. V podstatě je tedy cílem útočné operace armády zničit protistojícího nepřítele, a to především jeho hlavní uskupení, ovládnutím důležitého prostoru vytvořit výhodné podmínky k provedení další útočné operace armády v sestavě frontu. K průlomu celé hloubky hlavního pásma obrany bude armáda potřebovat tři až čtyři divise v prvním sledu. Průlom pásma sborových záloh mohou uskutečnit divise prvního sledu, nezasadily-li do boje o hlavní pásmo obrany své druhé sledy, nebo bude třeba zasadit jednu až dvě čerstvé divise, aby byl průlom rozhodný a rychlý. Atomové údery provedené na nepřítele bránícího se v pásmu sborových záloh, umožní jeho vzetí z chodu. Dále musí armáda odrazit protiúder operačních záloh nepřítele, rozvíjet úspěch do hloubky a z chodu ovládnout pásmo armádních záloh. Když počítáme, že protiúder operačních záloh bude veden hodnotou jednoho armádního sboru, bude první sled armády (zasazené divise) v počtu pěti divisi schopen odrazit nepřátelský protiúder. K zničení protiúderného uskupení v součinnosti se sousedem, k prolomení pásma armádních záloh a k dalšímu rozvíjení útoku do hloubky bude nutné mít ještě nejméně dvě až tři čerstvé divise.

Proto podle úlohy a místa vševojskové armády v útočné operaci frontu může mít ve své sestavě tedy šest až sedm divisi. Poměr mezi jednotlivými divisemi může být různý. Když však vyjdeme z předpokladu, že je nutné zachovat nebo ještě lépe zvýšit údernou sílu operačních svazů, je třeba ponechat alespoň ten počet mechanisovaných divisi, které jsou u armády podle dnešní organizace. Proto mohou být v se-

stavě vševojskové armády tři až čtyři střelecké a dvě až tři mechanisované divise. V mnoha případech bude účelné, aby do sestavy armády byla včleněna i tanková divise. Pružnost v organizačních předpisech umožní vytvářet vševojskovou armádu takového složení, které co nejvíce odpovídá úkolu, který plní.

Ještě zřetelněji vynikne pružnost této organizace v obranné operaci armády. V obranné operaci frontu má armáda prvního sledu zpravidla za úkol organisovat pevnou a úpornou obranu učleněnou do značné hloubky a zničit nepřítele, který se vklíní do obrany. Přitom může být v části pásma obrany armády takový terén, který zabraňuje použití tanků nepřítelem, jindy se může bránit v horském a zalesněném terénu nebo na řece a p. V každém z těchto případů bude složení vševojskové armády různé. Bude-li přehrazovat důležitý operační směr, může mít stejný počet divisí jako za útočné operace. V tomto případě bude účelné, aby armáda měla ve své sestavě alespoň dvě mechanisované divise, po případě ještě tankovou divisi a mohla tak organisovat silné protiúderné uskupení, schopné zničit vklínivšího se nepřítele. Bude-li se armáda bránit na podružném směru, bude počet divisí menší. V horském a zalesněném terénu může mít ve své sestavě jen střelecké divise atd.

Ve zvláštních druzích a formách bojové činnosti bude se počet divisí v sestavě vševojskové armády měnit v souladu s úkolem, který plní. K usnadnění přímého velení všem divisím bude však nutné urychlit vývoj pojítek a jiných technických prostředků velení, které tuto činnost umožňují.

Hluběji zdůvodním složení vševojskové armády v útočných nebo obranných operacích při rozboru jejich zvláštností. Tuto stať bylo nutno uvést na začátku, abychom mohli uvažovat o dalších svazcích druhů vojsk, které má mít vševojsková armáda, aby byla schopna plnit úkoly na bojišti.

Menší počet divisí zvyšuje manévrovost vševojskové armády, její pohyblivost a rychlost. Budou-li provedeny ještě některé změny v organizaci hlavně střeleckých divisí, bude úderná síla armády dostatečně velká. Přitom tyto změny nesmějí zvyšovat organické počty divisí, které jsou už dnes dost těžkopádné.

O jaké změny by mohlo jít současně u divisí? Zkušenost ukazuje, že střelecká divise nemá dostatek tanků. Vycházíme-li z nejmenší potřebné hustoty tanků za útoku — 15 na 1 km — je třeba mít u divise tanko-samohybný pluk s 90 tanky a samohybnými děly. Protože se tanky přidělují střeleckým plukům, bylo by účelnější mít v sestavě střeleckého pluku rotu tanků, nejméně 10 tanků. Zkušenosti potvrzují, že v každém boji musí být tanky přiděleny střeleckému pluku; je třeba z nich vyvodit praktické důsledky. To by se mohlo uskutečnit, aniž by došlo k narušení organizační struktury soudobého pluku. Místo baterie samohybných děl (76mm — 7 kusů) zavést baterii 100mm samohybných děl. Zrušit u střeleckých pluků baterii 57mm protitankových děl a zavést rotu tanků. Prakticky by nedošlo k podstatnějším změnám v celkových početních stavech střelecké divise, a u střeleckého pluku by bylo celkem 17 tanků a samohybných děl. U střelecké divise by se tak počet tanků a samohybných děl zvýšil na 117, to znamená, že by divise mohla za útoku vytvořit hustotu až 20 tanků a samohybných děl na 1 km.

V obraně by disponovala účinným prostředkem jak k provedení protiztečí, tak i pro protitankovou obranu nebo k přehrazení mezer způsobených atomovými údery nepřitele.

Dále nutno zvýšit počet dělostřeleckých hlavních v bateriích a plně využít tohoto velitelského orgánu. Není přece rentabilní v soudobé bojové činnosti, aby pro 4 děla bylo organisováno zvláštní velitelství. Zcela přirozeně žádáme od velitele tankové rot, aby velel 10 tankům, které jsou v nepřetržitém pohybu a neustále manévrují na bojišti. Proč bychom nemohli žádat, aby velitel baterie velel 6 dělům, která plní úkoly ne za pohybu, ale na místě, čímž se velení podstatně zjednoduší. Tím by se poněkud zvýšily počty osob u dělostřelectva divise, avšak počty hlavních by se zvýšily o jeden pluk. Dva pluky by měly celkem 108 hlavních proti dnešním 72. Odrazilo by se to samozřejmě i u týlových jednotek a útvarů. Tu však zvýšení potřeby dělostřelecké munice nutno řešit zavedením motorových vozidel větší tonáže a ne zvyšováním jejich počtů.

Mechanisovaná divise se stala těžkopádnou. Zavedením třetího mechanisovaného a samostatného tankosamohybného pluku se sice zvýšila její úderná síla, ale najisto se snížila její pohyblivost i manévrovací schopnost. Myslím, že by jeden mechanisovaný pluk mohl být zrušen a u tankového pluku organisován motorisovaný střelecký prapor, aby byl pluk s to samostatně plnit úkoly. Ze zkušenosti je známo, že nejčastějším úkolem tankového pluku mechanisované divise je funkce předsunutého odřadu. K tomu musí být zesílen pěchotou, zpravidla jedním praporem. Bylo by proto účelné, aby ji měl organicky u sebe. Na organisaci dělostřelectva mechanisované divise možno aplikovat stejné zásady, jak bylo uvedeno u střelecké divise.

Tyto organizační změny by bylo možné provést, aniž by nějak zásadně byly narušeny organizační principy svazků. Podstatně by se však zvýšila jejich úderná síla a manévrovací schopnost. Tyto drobné změny by v rámci vševojskové armády složené ze čtyř střeleckých a dvou mechanisovaných divisí znamenaly zvýšení počtu tanků o 120, dělostřeleckých hlavních o 216 (kdyby se zvýšení počtu děl v baterii provedlo jen u divisních dělostřeleckých pluků), přitom by se počty osob nijak zvlášť nezměnily. Kromě toho, myslím, by se tyto změny daly snadno uskutečnit i s ekonomického hlediska.

Při pojednání o organisaci svazků druhů vojsk budu vycházet především z dosavadních zkušeností, z úkolů jednotlivých druhů vojsk, které plní v soudobé operaci, a z nejvýhodnějších možností jejich plnění. Zrušením stupně střeleckého sboru vypadávají některé útvary druhů vojsk, které bude nutné zčásti nahradit armádními prostředky. Bude proto vševojsková armáda disponovat více svazky druhů vojsk, než tomu bylo doposud.

a) Dělostřelectvo

Jak ukazují zkušenosti, musela být vševojsková armáda v útočné operaci zesilována nejméně hodnotou jedné dělostřelecké divise a jedné až dvou brigád, aby mohla dosáhnout potřebné hustoty dělostřelectva na úseku průlomu. Odstraněním stupně střeleckého sboru vypadají z organisace tři dělostřelecké brigády o 144 hlavních. Armáda však musí svými prostředky zesílit divise prvního a někdy i druhého sledu, dále

vytváret armádní dělostřeleckou skupinu, složenou nejméně z dvou podskupin k podpoře divisi útočících na směru hlavního úderu a k vedení protibaterijní činnosti, hlavně proti atomovému dělostřelectvu. To všechno vyžaduje, aby měla organickou dělostřeleckou divisi. Ani tak však nebude schopna dosahovat potřebné hustoty dělostřelectva pro průlom a musí být ještě zesílena další dělostřeleckou divisi velitelem frontu. V soudobé bojové činnosti bude jen velmi málo případů, že armáda nebude potřebovat všechny prostředky dělostřelecké divise. Když by se takový případ vyskytl, může jí být část prostředků dočasně odňata. Znovu však zdůrazňuji, že to budou případy jen výjimečné.

Jak by měla být organická dělostřelecká divise armády organizována? V podstatě bude účelné zachovat systém brigád. Vzhledem k tomu, že vypadly z organizace dělostřelecké brigády sborů, nebude dostatek velitelských orgánů, které by byly schopny plnit funkci velitelských orgánů dělostřeleckých skupin v rámci celé armády. Provedme si podrobnější propočty. Předpokládejme, že armáda má v prvním sledu 4 divise, pro které nutno organizovat dělostřelecké skupiny. Pro plukovní dělostřelecké skupiny bude třeba celkem 12 velitelských orgánů. Pro divisi dělostřelecké skupiny čtyř, pro armádní podskupiny dvou, pro armádní skupinu a dělostřeleckou zálohu dvou. Celkem bude třeba 20 dělostřeleckých skupin. Divisi dělostřelecké pluky mohou vytvořit celkem dvě skupiny, u čtyř divisi osm skupin. Nutno proto mít ještě dalších 12 skupin. Kdybychom vycházeli z dosavadního typu organizace dělostřelecké divise, mohli bychom postavit dalších 6 velitelských orgánů skupin, nedostávalo by se ještě 6 velitelských skupin. Bude proto třeba přejít u některých brigád k plukovní organizaci. Ostatní skupiny by byly organizovány z posilových prostředků. Jak by mohla vypadat organizace dělostřelecké divise, je uvedeno na schématu 1. I při organizaci dělostřelecké divise nutno se držet zásady plně využít velitelských orgánů a organizovat šestidělové baterie.

Pokud jde o protiletadlové dělostřelectvo, bude účelné změnit jak organizaci divisních protiletadlových dělostřeleckých pluků, tak i organizaci protiletadlové dělostřelecké divise. U divisi bude podle mého názoru účelné mít jen malorážní protiletadlový dělostřelecký pluk o 36 hlavních. Naproti tomu dělostřelecká protiletadlová divise by mohla mít pět pluků středorážního protiletadlového dělostřelectva. Pro protivzdušnou obranu velitelského stanoviště by bylo účelnější organizovat přímo v štábu armády jeden oddíl malorážního dělostřelectva. Tím by počty středorážního dělostřelectva v armádě byly menší nežli podle dosavadní organizace. Když však vycházíme z úkolů, které musí protiletadlové dělostřelectvo divisi plnit, dojdeme k závěru, že to bude většinou boj s letectvem působícím v malých výškách. Dvě baterie středorážních děl na stupni divise nezaručují úspěšný boj s letectvem ve velkých výškách. Středorážní dělostřelectvo by armáda z části přidělovala divisím nebo by organizovala dvě armádní podskupiny, které by plnily úkoly protivzdušné obrany. K splnění všech úkolů protiletadlové dělostřelecké obrany se jeví nutným zesílit vševojskovou armádu ještě dvěma protiletadlovými dělostřeleckými divisemi. Dále bude účelné, aby ochranu armádní zásobovací základny vzhledem na její vzdálenost od fronty prováděla frontová protiletadlová dělostřelecká skupina.

Zvýšením počtu tanků u střeleckých divísi se podstatně zvyšují prostředky protitankové obrany. Dalšího zvýšení těchto prostředků možno dosáhnout zvětšením počtů děl v protitankových oddílech divísi na 18 (v baterii 6 děl). U protitankové dělostřelecké brigády možno vycházet z dosavadní organizace a zvýšit počet děl v bateriích na šest. Vzhledem na povahu soudobého boje bude účelné mít v organizaci protitankové brigády samostatný oddíl 100mm samohybných děl k plnění úkolů protitankové obrany, hlavně k přehrazení mezer po atomovém napadení nepřitelem. Celková organizace protitankové brigády je na schématu 2.

Při takové organizaci by disponovala vševojsková armáda celkem 408 hlavněmi dělostřelecké divise, 120 hlavněmi středorážní dělostřelecké protiletadlové divise a 130 protitankovými hlavněmi. O použití těchto prostředků bude pojednáno v dalších statických článku.

b) Ženíjní vojsko

Úkoly a význam ženíjního vojska v soudobých podmínkách podstatně vzrostly. Zrušením velitelského stupně střelecký sbor se dosti značně snižuje množství ženíjního vojska u armády (o tři prapory). Ženíjní vojsko armády musí převzít i úkoly, které dosud plnily ženíjní prapory střeleckých sborů. Bylo by proto žádoucí zvýšit počet ženíjních praporů v armádní ženíjní brigádě nejméně o jeden. Avšak takovým řešením by se stala velmi těžkopádnou. Proto bude účelnější ponechat armádě ženíjní brigádu a zesilovat ji ženíjním vojskem frontu podle úkolů, které bude plnit. Zpravidla bude zesilována až jednou ženíjní brigádou.

Ženíjní úkoly tvoří velmi podstatnou část všech úkolů vojsk. Dosud se však v této oblasti málo uplatňuje technika. Bude proto třeba ještě více mechanisovat všechny ženíjní práce a vybavit ženíjní vojsko výkonnými, na bojišti upotřebitelnými stroji. Je jen velmi těžko možné kombinovat polní lopatku, jejíž význam nechceme nijakým způsobem snižovat, s ostatní technikou, kterou je armáda vybavena. Hlavním úkolem v oblasti dalšího vývoje ženíjní techniky bude vyvinout takové ženíjní stroje, které by plnily většinu úkolů spojených s ženíjní úpravou terénu, maskováním, zatarasováním a odtarasováním.

c) Chemické vojsko

Snad nejzřetelněji se projevuje snaha přizpůsobovat nové úkoly zastaralým organizačním principům u chemického vojska. Je všeobecně známo, že se jeho úkoly rozšířily tak, že se chemické vojsko stává důležitým činitelem, který bude ve značné míře rozhodovat o úspěchu nebo neúspěchu boje a operace. Řadu úkolů chemického zabezpečení musí být vojska schopna plnit vlastními silami a prostředky. Bude proto třeba věnovat více pozornosti bojové přípravě v tomto směru.

Úkoly chemického zabezpečení v boji a operaci plní samostatné prapory, jejichž počet pro potřeby armády značně vzrostl. Velení tolika samostatným útvarům je velmi ztíženo. Proto je třeba organisovat u vševojskové armády chemickou brigádu složenou ze čtyř praporů různého druhu a nejméně ze dvou rot lehkých pěchotních ohňometů (viz schéma 3). I při takovém vybavení chemickým vojskem bude muset být armáda velmi často zesilována prostředky frontu.

d) Spojovací vojsko

Zrušením stupně střeleckého sboru se zvyšují požadavky na spojení. Proto i úkoly spojovacího vojska podstatně narůstají. Velitel a štáb armády, kteří dosud veleli přímo třem vševojskovým svazkům, budou muset velet 6 až 7 divisím. Při tom velení ostatním prvkům bojové sestavy zůstává v takovém rozsahu, jak bylo doposud. Je jasné, že zabezpečení nepřetržitého spojení v rámci vševojskové armády je velmi složitý úkol, který nemohou splnit dosavadní spojovací útvary. Podle mého názoru musí být u vševojskové armády organizována spojovací brigáda, která bude mít tolik jednotek, aby mohla zabezpečit spojení všech druhů a vytvořit dostatečně silnou zálohu spojovacího materiálu a personálu. Organizační změny musí současně probíhat s vývojem výkonné spojovací techniky, která zabezpečí spojení v každé situaci. Není možné dobře velet prostředky, které byly zavedeny ještě za druhé světové války. Zkušenosti z různých cvičení musí být plně využito a vývoj v oblasti spojovací techniky musí být urychlen.

Pokud jde o organizaci speciálních druhů vojsk, je samozřejmé, že jsem otázku řešil jen s vševojskového hlediska. Podrobný rozbor nadhrožených problémů musí být úkolem specialistů, kteří se mohou dopracovat k jiným názorům, avšak celkový výsledek se pravděpodobně zásadně nebude lišit od mého návrhu.

V organizaci armády při zvýšení počtu tanků u střeleckých divisí bude i nadále těžký tankosamohybný pluk dosavadního složení. Kdyby počet tanků u divisí nebyl zvýšen, musí být u armády organizována tanková brigáda, která by však ve většině případů nevedla boj samostatně, nýbrž byla by rozdělována střeleckým divisím, což by nebylo účelné.

Do návrhu na organizaci vševojskové armády zařazují dále průzkumný prapor, který by plnil speciální úkoly pro potřeby armády. Až dosud prakticky armáda nedisponovala žádným průzkumným prostředkem a pověřovala tímto úkolem střelecké sbory. Podceňoval se dosti značně význam hloubkového průzkumu, i když právě v soudobých podmínkách jeho význam vzrostl. Jako orgány hloubkového průzkumu byly určovány osoby bez speciální přípravy, které by jen stěží mohly splnit stanovené úkoly. Bude proto třeba mít speciální jednotku zvlášť vycvičenou v plnění úkolů průzkumu všech druhů.

Celková koncepce organizace vševojskové armády podle těchto návrhů je znázorněna schématem 4. Podle toho by vševojsková armáda složená ze čtyř střeleckých a tří mechanisovaných divisí disponovala těmito prostředky:

- tanky a samohybná děla: 1080 (u mechanisované divise počítáno jen s dvěma mechanisovanými pluky, u střeleckého pluku s tankovou rotou a baterií samohybných děl),
- děla a minomety: 1620 (čítajíc v to dělostřeleckou divisi),
- protitanková děla: 496,
- malorážní a středorážní protiletadlové kanony: 372.

Tyto organické prostředky umožňují dosáhnout operační hustoty

- 20 tanků na frontě 50 km, 30 tanků na frontě 35 km,
- 20 dělostřeleckých hlavních na frontě 80 km, 120 dělostřeleckých hlavních na frontě 14 km,

- 20 protitankových děl na frontě 25 km (bez tarasnic),
- 30 protiletadlových děl na frontě 12 km, 25 protiletadlových děl na frontě 15 km.

Z těchto několika údajů vyplynou i možnosti vševojskové armády v hlavních druzích boje. Jak je vidět, bude muset být zesílena za útoku především dělostřelectvem a protiletadlovým dělostřelectvem, za obrany protiletadlovým a protitankovým dělostřelectvem. Bude-li k plnění některých úkolů dělostřelectva použito tanků a samohybných děl (v obraně k protitankové obraně, za útoku k dělostřelecké přípravě a k podpoře zteče), budou tyto nedostatky částečně uhrazeny. Stojí za uváženou značný nedostatek protiletadlového dělostřelectva, které nedosáhne požadovaných hustot. Naproti tomu je armáda soběstačná v tancích a v samohybných dělech.

Je celkem zřejmé, že navrhovaný typ organizace vševojskové armády není ideální. Zvlášť značný je počet svazků druhů vojsk, jimiž armáda přímo disponuje a jejichž činnost řídí. Je však třeba říci, že tyto prostředky jí byly v hlavních druzích boje přidělovány velitelstvím frontu, jak to vyplývá ze zkušeností z provedených cvičení všech druhů. I přes toto vybavení nebude stačit splnit všechny úkoly vlastními prostředky a bude muset být zesilována. Další zvyšování organických prostředků by ji činilo velmi těžkou a do značné míry by ztěžovalo její pohyblivost a manévrovací schopnosti.

Operační učlenění vševojskové armády

Operační učlenění vševojskové armády bude záviset na úkolu, který plní. Bude se skládat z jednoho až tří sledů, z armádní dělostřelecké skupiny, z protiletadlových dělostřeleckých skupin a ze záloh všech druhů vojsk.

Síla prvního operačního sledu bude záviset na úkolu, který má splnit, a na místě armády ve frontové operaci. V útočné operaci mohou být v prvním sledu střelecké i mechanisované divise. V druhém sledu mohou být jedna až dvě divise, třetí sled může být složen z jedné střelecké a jedné mechanisované divise nebo z jedné střelecké a jedné tankové divise nebo jen z jedné (tankové) divise. Přitom nutno zdůraznit, že v armádní operaci nebude tak přesně vyhraněný rozdíl mezi sledem a vševojskovou zálohou, jak jsme tomu dosud byli zvyklí. I když úkoly jednotlivých sledů budou předvídané, mohou být v průběhu operace pozměněny. Někdy bude sestava armády členěna jen do dvou sledů při zachování ostatních prvků sestavy. O operačním učlenění v hlavních druzích operace bude pojednáno v příslušných státech.

Armádní dělostřelecká skupina se bude vytvářet v každém případě. O jejích úkolech jsem stručně mluvil. Bude zpravidla rozdělena na dvě podskupiny. Do armádní dělostřelecké skupiny budou zpravidla určovány těžké dělostřelecké brigády nebo přidělené posilové svazky frontu.

Armáda bude vytvářet tolik protiletadlových dělostřeleckých skupin, kolik objektů nutno chránit. S hlediska velení není účelný systém dělení dělostřeleckých skupin na podskupiny. Jednotlivé objekty, které bude protiletadlové dělostřelectvo armády chránit, budou značně od sebe vzdáleny, proto je centralisace velení v jednu skupinu neúčelná. V se-

stavě armády mohou být organisovány 2 až 3 protiletadlové dělostřelecké skupiny (k ochraně prvního sledu, armádní zásobovací základny, záloh a p.), v některých případech i více.

Do vševojskové zálohy může armáda vyčlenit jednu střeleckou (ve výjimečných případech mechanisovanou) divisi. Bude plnit bojové úkoly vševojskové zálohy nebo přebírat úkoly divise, která utrpěla atomovým napadením vysoké ztráty a ztratila dočasné svou bojeschopnost. Budou-li organisovány tři sledy, nemusí být vytvářena.

Do tankové zálohy bude určována část těžkého tankosamohybného pluku nebo i celý pluk (zvláště za boje v hloubce nepřátelské obrany).

Dělostřelecká záloha nemusí být ve všech případech tvořena, nýbrž jen tehdy, bude-li mít armáda dostatek dělostřelectva, aby mohla dosáhnout potřebných hustot. Její síla bude dosahovat až hodnoty jedné dělostřelecké brigády. Nebude-li organisována, přebírá, bude-li vyřazena část dělostřelectva divisi, jeho úkoly armádní podskupina nebo nezasažené divisní (plukovní) dělostřelecké skupiny.

V tvoření záloh ostatních druhů vojsk nebude významnějších rozdílů proti dosavadním zásadám. Zvláštnosti se projeví především v jejich použití. Často bude nutné vytvářet na příklad dvě protitankové dělostřelecké zálohy a dva pohyblivé odřady zatarasovací. Všeobecně však bude platit zásada vytvářet silnější zálohy všech druhů, aby armáda byla schopna zesilovat divise v průběhu operace.

Nedostatek sil a prostředků, který se může v průběhu operací na jednotlivých směrech nebo prostorech projevit, musí být odstraňován smělym a rozhodným manévrem všech prostředků, jimiž armáda disponuje, především záloh. Rovnoměrnost rozdělení sil nebo šablonovitost v jejich použití je v hrubém protikladu s povahou soudobého boje a operace a musí být všemožně vymýcena.

Tolik stručně k operačnímu učlenění armády. V některých případech nemusí být všechny prvky sestavy organisovány.

Zvláštnosti útočné operace vševojskové armády

Útočná operace vševojskové armády složené ze samostatných divisi bude mít některé zvláštnosti. Hloubka útočné operace bude dána učleněním nepřátelské obrany. Když vycházíme z cíle útočné operace vševojskové armády ve svazku frontu, bude jejím úkolem zničit hlavní uskupení nepřítele v celé jeho operační sestavě. Hloubka obrany nepřátelské armády bude dosahovat 100 až 120 km. Bude tedy i hloubka útočné operace armády činit kolem 120 až 150 km a více. Vzhledem k tomu, že průlom obrany bude uskutečněn na užším úseku, bude mít armáda dostatek sil, aby pronikla do takové hloubky. V každém případě bude však nutné stanovovat hloubku operace podle konkrétní situace na bojišti a nedržet se šablony.

Šířka útočného pásma armády bude zpravidla 40 až 60 km a může se rovnat šířce pásma obrany. Tato norma vyplývá z požadavků možnosti rozptýlení vojsk do šířky i do hloubky.

Hlouběji však nutno promyslet šířku průlomového úseku armády. Je nutné vycházet z prostředků, jimiž armáda disponuje a kterými může být zesílena, abychom došli ke konkrétnímu číslu. I když se tento postup

nezdá logický, protože u nás je rozšířena zásada, že prostředků musí být vždy tolik, aby mohl být úkol splněn, volím jej proto, aby lépe vynikly možnosti armády a abychom mohli na základě propočtů dedukovat na šířku úseku průlomu. Přitom budeme vycházet z taktických zásad nepřítele, abychom se dopracovali správných závěrů.

Podle zásad americké armády může divise bránit pásmo až 20 km široké, na směru hlavního úderu kolem 16 km široké. Podle propočtu odporů, které mohou být na jednom kilometru fronty, došlo se k směrnému číslu 120 hlavní na 1 km, kterých je třeba k jejich umlčení nebo zničení. (Poznamenávám opět, že jde jen o kalkulační údaj. Potřeba dělostřelectva musí být vypočtena pro každý konkrétní případ.)

Budeme-li vycházet z požadavku, že šířka úseku průlomu má odpovídat řádům (24 až 30 km), jeví se potřeba 2880 hlavní. Už v závěru první stati jsem uvedl, že hustotu 120 hlavní je schopna armáda vytvořit na frontě 14 km všemi prostředky, jimiž disponuje. To je však zcela theoretický předpoklad.

Vycházíme-li z požadavku průlomu nepřátelské obrany v šířce 24 km, bude mít armáda v prvním sledu čtyři divise, z toho nejméně dvě mechanisované. Provedme si propočet dělostřeleckých hlavní těchto divisi (přitom budu vycházet z těch organizačních změn, které byly uvedeny v první stati).

Organická součást	Minomety		Děla					RM	Celkem
	82 mm	120 mm 160 mm	82 mm	85 mm	100 mm	122 mm	107 mm		
Praporeční a plukovní dělostřelectvo 2 střeleckých divisi (4 pluky v prvním sledu)	72	24	24	—	—	—	16	—	136
Divisní dělostřelectvo (2 divise)	—	—	—	14	—	108	—	36	288
Praporeční a plukovní dělostřelectvo dvou mechanisovaných divisi	72	24	24+24*)	16	—	—	16	—	176
Divisní dělostřelectvo	—	72	—	—	—	144	—	36	252
Tanky a samohybná děla dvou střeleckých divisi	—	—	—	—	—	—	—	—	20
Tanky a samohybná děla dvou mechanisovaných divisi	—	—	—	—	—	—	—	—	60
Celkem	144	120	72	160	—	252	32	72	852 děla minometů 80 tanků a samohybných děl
*) 24 protitankových děl 57 mm								Úhrnem	932

Celkem vytvoří první sled armády, složený ze čtyř divisí, na úseku 24 km hustotu 39 hlavních na 1 km.

Od druhého (třetího) sledu armády a záloh může být použito dělostřeleckých pluků, protitankových a raketometných oddílů divisí a části tanků a samohybných děl. Za předpokladu, že v druhém (třetím) sledu a v záloze velitele armády budou tři divise, z nich jedna mechanisovaná, mohou být pro dělostřeleckou přípravu zteče a pro průlom hlavního pásma obrany soustředěny tyto prostředky:

- 6 dělostřeleckých pluků (divisních) po 54 hlavních . . . 324 hlavní,
- 3 raketometné oddíly . . . 54 hlavní,
- 2 protitankové oddíly . . . 36 hlavní.

Použitím těchto prostředků se hustota dělostřelectva zvýší na 56 hlavních.

Z armádních prostředků bude použito celé dělostřelecké divise a protitankové brigády (celkem 538 hlavních), čímž se hustota hlavní zvýší na 78 hlavních. Použije-li se ještě části tanků a samohybných děl divisí druhého sledu, může se hustota zvýšit ještě na 85 hlavních. Celkem se armádě nebude dostávat 700 hlavních. Tyto hlavně budou muset být armádě přiděleny. Bude-li v pásmu armády zasazována armáda druhého sledu frontu, může být použito dělostřelectva dvou střeleckých nebo mechanisovaných divisí, celkem 252 hlavních, a dále musí být armáda ještě zesílena jednou dělostřeleckou divisí. V tomto případě vytvoří hustotu kolem 120 dělostřeleckých hlavních na 1 km.

S takovým posílením bude možno počítat jen tehdy, bude-li armáda útočit na směru hlavního úderu frontu.

Bude-li armáda prolamovat v úseku 18 km, bude potřebovat celkem 2160 hlavních. V tomto případě může mít v prvním sledu dvě mechanisované a jednu střeleckou divisi. Když vycházíme z propočtů uvedených v předcházející tabulce, dosáhne těchto hustot

- organickými prostředky tří divisí (celkem 680 dělostřeleckých hlavních a 40 tanků) . . . 38 hlavních na 1 km,

- použitím dělostřelectva druhého a třetího sledu armády (3 střeleckých a 1 mechanisované divise). Celkem bude použito 8 divisních dělostřeleckých pluků, 4 raketometných oddílů, 3 protitankových oddílů, celkem 558 hlavních se zvýší hustota na 69 hlavních na 1 km.

Prostředky armády (dělostřelecká divise a protitanková brigáda celkem 538 hlavních) zvyšují hustotu na 98 hlavních na 1 km.

V tomto případě se armádě nedostává na požadovanou hustotu 396 hlavních. Část nedostávajících se hlavních může být uhrazena tanky a samohybnými děly druhého (třetího) sledu armády. I v tomto případě musí být armáda zesílena alespoň dvěma dělostřeleckými brigádami (těžkou a houfnicovou, celkem 180 hlavněmi).

Vycházíme-li z možností velitele frontu, které také nejsou neomezené, bude druhý případ častější. Když bude front prolamovat nepřátelskou obranu dvěma vševojskovými armádami v prvním sledu a bude mít ve své sestavě jen jednu dělostřeleckou divisi, bude druhý způsob pravděpodobnější. Situace bude příznivější tehdy, když bude v pásmu armády zasazována alespoň část druhého sledu frontu, vševojskové nebo mechanisované armády, jejíž dělostřelectva může být k průlomu použito.

Závěrem možno říci, že armáda bude častěji prolamovat nepřátelskou obranu v úseku 18 km, protože může dosáhnout potřebné hustoty dělostřelectva téměř vlastními prostředky. Bude-li prolamovat v úseku 24 km, musí být zesílena nejméně jednou dělostřeleckou divísi a částí dělostřelectva druhého sledu frontu. Šířka průlomu 18 km s operačního hlediska stačí.

Příznivější je situace, pokud jde o potřebnou hustotu tanků a samohybných děl. Vycházíme-li ze známých norem, že hustota tanků za útoku na spěšně zaujatou nepřátelskou obranu má být 12 tanků a samohybných děl, za útoku na připravenou obranu 20 až 30 a za útoku na opevněný prostor 30 až 40 tanků a samohybných děl na 1 km, zjistíme, že tento typ vševojskové armády má dostatek tanků pro průlom v úseku 24 km. K zesílení divísi prvního sledu na směr hlavního úderu použije velitel armády svého organického těžkého tankosamohybného pluku.

Bude-li armáda útočit třemi divísemi v prvním sledu, bude nutno zesílit každou divísi nejméně jedním ženijním praporem a divísi na směr hlavního úderu dvěma ženijními prapory. K splnění armádních úkolů ženijního zabezpečení útočné operace musí být zesílena až jednou ženijní brigádou.

Zesílení chemickým vojskem bude záviset na konkrétní situaci na frontě. K organické brigádě může být armáda zesílena zadýmovacím praporem, po případě i praporem pro odmořování výstroje.

Nejsložitější zůstává otázka zesílení armády protiletadlovým dělostřelectvem. Vycházíme-li z potřebné operační hustoty 30 hlavních na 1 km, je armáda schopna chránit pásmo 12 km široké. Nedostává se jí celkem 480 hlavních. Ani zesílení dvěma protiletadlovými dělostřeleckými divísemi nebude stačit na dosažení požadované hustoty. Proto hlavní úkoly protivzdušné obrany musí plnit stíhací letectvo. Protiletadlové dělostřelectvo nutno soustředit k ochraně hlavního uskupení armády.

Závěrem k těmto úvahám možno říci, že vševojsková armáda, složená ze samostatných divísi (6 až 8) bude v útočné operaci zpravidla zesilována

- dvěma dělostřeleckými brigádami až dělostřeleckou divísi,
- dvěma protiletadlovými dělostřeleckými divísemi,
- až jednou ženijní brigádou,
- speciálními chemickými útvary v hodnotě asi dvou praporů.

S těmito prostředky je schopna prolamovat nepřátelskou připravenou obranu v úseku 18 až 20 km.

Úkoly vševojskové armády v útočné operaci budou stejné, jak tomu bylo doposud. Bude tedy bližším úkolem vševojskové armády průlom celé taktické hloubky nepřátelské obrany a rozdrčení bližších operačních záloh, dalším úkolem pak ovládnutí pásma armádních záloh z chodu, rozvinutí operace do hloubky nebo obklíčení nepřátelského uskupení v součinnosti se sousední armádou.

Armádní útočná operace se neplánuje na období. Pojem období je totožný s bližším nebo dalším úkolem.

Složení vševojskové armády ze samostatných divísi umožňuje pružnou volbu operační sestavy. Až doposud byla operační sestava vševojskové armády v útočné operaci volena více méně šablonovitě. V prvním sledu byly dva střelecké sbory, z nich každý měl v prvním sledu dvě

divise, ty opět dva pluky atd. Při této formě organizace má velitel armády více možností volit takové operační učlenění, které dává nejlepší podmínky pro rozhodný a rychlý průlom taktické hloubky nepřátelské obrany i pro rozvíjení úspěchu v hloubce.

Operační učlenění bude se v útočné operaci skládat z prvního sledu, z druhého a třetího sledu, z dělostřeleckých skupin a ze záloh všech druhů vojsk. Síla a složení prvního operačního sledu bude záviset na úkolu, úloze a místě vševojskové armády v útočné operaci frontu, na situaci, množství a způsobu použitých zbraní hromadného ničení, na obraně nepřítele, hlavně, zda se útočí na mobilní či posícní obranu, a na prostředcích, jimiž je armáda zesilována.

Operační učlenění není výsledkem theoretických úvah, nýbrž závěrů z ujasnění úkolu a zhodnocení situace. V prvním operačním sledu mohou být jak mechanisované, tak i střelecké divise. Přitom zásady Oper-I-2 o použití mechanisovaných divisí v prvním sledu zůstávají nezměněné.

Pružná organizace armády umožňuje různé varianty operačního učlenění za útočné operace.

První varianta, kdy první sled je složen ze dvou mechanisovaných a jedné střelecké divise, druhý sled z jedné střelecké divise, třetí sled z mechanisované a tankové divise, bude volena hlavně při hlubokém členění nepřátelské obrany, kdy nepřítel má vybudováno několik obranných pásem a má slabší zálohy, kterých bude použito hlavně k jejich obsazení. Výhodou tohoto učlenění je silný první sled schopný širokého manévru, který umožňuje ovládnout připravovaná pásma z chodu, a vysoká úderná síla třetího sledu. Ve vševojskové záloze má velitel armády jednu střeleckou divisi.

Podle druhé varianty, kdy operační učlenění je ve dvou sledech, mohou být v prvním sledu jedna až dvě mechanisované a dvě střelecké divise, druhý sled bude složen z jedné mechanisované a jedné střelecké divise, ve vševojskové záloze bude jedna střelecká divise. Takové učlenění bude výhodné za útoku na dobře připravenou nepřátelskou obranu, kdy je nejdůkladněji vybudováno hlavní pásmo obrany a pásmo sborových záloh. Bude obvyklá za pokračování ve frontové operaci, kdy se organizuje nová operace armády. V hloubce obrany nemá nepřítel dosud připravena obranná pásma, která by měla větší ženižní hodnotu. Výhodou tohoto učlenění je silný první sled, nevýhodou poměrně slabší druhý sled.

Třetí varianta, podle níž tvoří první sled tři střelecké, druhý sled dvě mechanisované a vševojskovou zálohu jedna střelecká divise, je výhodná při útoku s násilným přechodem vodního toku, na opevněný prostor, nebo když hlavní pásmo obrany je vybudováno v těžko dostupném terénu. Její výhodou je silný, pohyblivý druhý sled, který po zařazení umožňuje zvýšit tempo operace a hluboko proniknout do nepřátelské obrany. Takové učlenění bude také účelné při hlubokém úkolu vševojskové armády, který má plnit v součinnosti s druhým sledem frontu, mechanisovanou armádou.

Vede-li nepřítel mobilní obranu, bude sestava vševojskové armády učleněna také do tří sledů. Úkolem prvního sledu, který může být složen z jedné mechanisované a jedné střelecké divise, je rychlý průlom

prvního postavení a mezilehlých čar a odrazení nepřátelských protiztečí. Úkolem druhého sledu může být rozvinutí úspěchu do boku nebo úder do týlu toho nepřátelského uskupení, které vede posílní obranu. Úkolem třetího sledu může být zničení protiztečných uskupení se současným proniknutím do hloubky nepřátelské obrany v součinnosti s prvním sledem.

V každé variantě může ještě dojít ke kombinacím zvláště v počtu mechanisovaných a střeleckých divisí, což bude záviset na konkrétních podmínkách na bojišti. Pružnost sestav nejlépe odpovídá povaze soudobé operace i boje a bude jedním z prvků dosažení překvapení nepřítele.

Úkolem prvního operačního sledu je průlom celé taktické hloubky obrany nepřítele. Z toho bližším úkolem divisí bude prolomit celé hlavní pásmo obrany, dalším úkolem ovládnout z chodu pásmo sborových záloh a úkolem dne ovládnout důležitou čaru nebo prostor pro další rozvinutí operace.

Druhý sled armády bude složen z jedné až dvou divisí a jeho úkolem bude prolomit pásmo sborových záloh nepřítele z chodu. Někdy může být plánováno jeho použití k doprolomení pásma sborových záloh, a to hlavně tehdy, když se počítá se zasazením druhých sledů divisí až po průlomu hlavního pásma obrany.

Třetí sled vševojskové armády může být složen z mechanisované a tankové divise. Jeho úkolem bude prolomit pásmo armádních záloh z chodu a ovládnout důležitý prostor v hloubce obrany, nebo v součinnosti s prvním a druhým sledem odrazit a zničit protiúderné uskupení nepřítele. Úderná síla takto složeného třetího sledu umožňuje udržet a zvýšit tempo operace, zvláště za boje v hloubce nepřátelské obrany. Někdy bude ve třetím sledu jedna mechanisovaná a jedna střelecká divise. V některých případech nebude třetí sled organizován vůbec. Bude to nejčastěji při další armádní operaci v rámci operace frontu. Někdy může třetí sled plnit i funkci vševojskové zálohy velitele armády.

Úkoly armády v útočné operaci jsou naznačeny na schématu 5.

Jak z těchto úvah vyplývá, bude nutné při plánování a organizaci útočné operace předvídat několik variant použití druhého a třetího sledu. Velitel armády musí vyčlenit do prvního sledu tolik sil, aby mohl splnit stanovený úkol, to znamená prolomit taktickou hloubku, a aby další sledy měl zachovány pro sražení a manévry v operační hloubce.

Při této příležitosti je nutné říci několik slov o dosavadní praxi v používání druhých sledů ať už střeleckého sboru nebo armády. Myslím, že nikde jsme neřešili problémy tak mechanicky a šablonovitě jako právě tu. Zásadou pro použití druhého sledu střeleckého sboru bylo zasadit ho k prolomení pásma sborových záloh. Současně byly zasazovány druhé sledy divisí (nebo krátkou dobu předtím). Celkem k prolomení pásma sborových záloh bylo zasazeno šest divisí, to znamená jedna divise průměrně na 4 km.

Jaké síly bránily pásmo sborových záloh? Byla to zpravidla jedna pěší divise z druhého sledu armádního sboru a části divisí, které ustoupily z hlavního pásma obrany. Bojehopnost těchto ustoupivších zbytků byla však slabá. Pripusťme, že představovaly hodnotu 4 až 5 praporů. Nepřátelský druhý sled byl kromě toho napaden atomovými zbraněmi (asi dva údery) a utrpěl při tom kolem 15 až 20% ztrát (1,5 až 2 pra-

pory). Byla proto v pásmu sborových záloh vytvořena hustota asi 0,5 praporu na 1 km (8 praporů čerstvé divise, 4 prapory, které ustoupily z hlavního pásma obrany) v šířce průlomového úseku armády — 24 km. Pro průlom tohoto pásma jsme vytvářeli hustotu 2,3 praporu na 1 km (prapory 6 divisi), to znamená, že jsme vytvářeli téměř pětinasobnou převahu sil. Tím ovšem jsme také vytvářeli nepříteli přímo ideální podmínky k provedení účinných atomových úderů. Takové nahromadění sil bylo v přímém rozporu s požadavkem rozptylování, který je zákonitostí soudobé bojové činnosti.

Schematicky a často šablonovitě byl zasazován i druhý sled armády. Za útoku na pásmo armádních záloh byla vytvářena obdobná situace jako na pásmu sborových záloh nepřítele. Jen málokdy se druhého sledu armády používalo ke zničení nepřátelského uskupení provádějícího protiúder, čímž se mu umožňovalo vyjít ze sražení a organisovat obranu buď na pásmu armádních záloh nebo na jiném pásmu v hloubce. Někdy byly vytvářeny nepřirozené situace, jen aby se splnil učební úkol.

Dosavadní organisace neumožňovala použít jen části sil k splnění těchto úkolů. Zasazovaly se zpravidla celé střelecké sbory, i když by byla stačila jedna divise, aby bylo pásmo prolomeno. Tím docházelo k předčasnému rozvíjení a opotřebování sil armády, která musela postupovat ještě do hloubky přes 100 km. Nový typ organisace umožňuje řešit tyto úkoly tvůrčím způsobem, pružně, podle situace na bojišti.

Vševojsková záloha bude vytvářena v každé situaci, i při členění armády do dvou nebo tří sledů. Vyplývá to z toho, že nahrazení svazků napadených atomovými údery bude hlavně úkolem armády. Nahrazení jednotek do praporů vto musí provádět divise svými prostředky, které si pro to budou také vyčleňovat vševojskovou zálohu v síle jednoho praporu. Vševojsková záloha bude současně plnit úkoly protivýsadkové zálohy.

Ostatní prvky operačního učlenění v útočné operaci armády zůstávají prakticky nezměněné a tvoří se podle stejných zásad, jak jsou vytyčeny v našich řádech a předpisech. Častější nežli dosud bude ten případ, že, jak už bylo řečeno, budou vytvořeny dvě protitankové zálohy a dva odřady zatarasovací.

Přípravné období útočné operace vševojskové armády složené ze samostatných divisi je možno zkrátit nejméně o dobu, kterou spotřeboval střelecký sbor na vlastní organisaci boje.

Bude proto trvat průměrně 4 až 5 dnů a může být rozděleno takto:

- pro rekognoskaci, rozhodnutí, organisaci součinnosti a plánování operace na stupni armády ... 2 až 3 dny,
- pro organisaci boje na stupni divise 1 den,
- pro organisaci boje na stupni pluku a praporu jeden až dva dny.

Protože některá činnost může současně probíhat na stupni armády i na stupni divisi, bude možné získat více času jak pro velitele divisi, tak i pro velitele pluků a praporů. Organisaci a přípravu operace nutno provádět tak, aby současně probíhala na několika velitelských stupních. Tak bude možné co nejvíce zkrátit přípravné období a zabezpečit co nejvíce času pro vykonavatele rozkazů, pro bojující jednotky.

Bude-li útok prováděn bez zaujetí výchozího položení, při masovém použití zbraní hromadného ničení, může být přípravné období ještě více

zkráceno. V takovém případě není nutné budovat výchozí prostor a provádět složité střídání vojsk. Tím se snižuje také potřeba materiálu pro útočnou operaci, především pro vybudování výchozího prostoru a dělostřeleckou přípravu zteče. Materiální zabezpečení pak může být v této zkrácené lhůtě uskutečněno.

Když však bude nutné budovat a zaujímat výchozí prostor a nebude dostatek atomových zbraní, musí být přípravné období delší a je určeno dobou potřebnou k vybudování výchozího prostoru a k soustředění potřebného materiálu.

V celkovém obsahu činnosti při plánování a organizaci boje nebude podstatnějších rozdílů proti dosavadní praxi a směrnicím ministra národní obrany o velení. Nutno si však ujasnit, že se velení, to znamená i organizace a plánování boje, více komplikuje. Proto musí vševojskový štáb zabezpečit dostatek času podřízeným a účinně jim pomáhat při plnění úkolů.

Použití zbraní hromadného ničení bude mít velký význam pro úspěch útočné operace. Když vycházíme ze zkušeností z provedených cvičení, bude nutné použít pro útočnou operaci vševojskové armády tohoto počtu atomových zbraní:

- pro zabezpečení průlomu taktické hloubky obrany (armádních sborů prvního sledu) ... 8 až 10 atomových úderů,
- k odražení protiúderu operačních záloh nepřítele ... 3 až 4 atomových úderů,
- k zničení obkličovaného nepřátelského uskupení asi 2 až 3 atomových úderů,
- na průlom pásma armádních záloh nepřítele ... 2 až 3 atomových úderů,
- záloha atomových zbraní k splnění nepředvídaných úkolů a pro boj se vzdálenějšími operačními zálohami ... 3 až 4 atomových pum.

K zabezpečení útočné operace vševojskové armády za útoku na připravenou posílní obranu nepřítele potřebujeme celkem 18 až 24 atomových pum, z toho polovinu střední ráže. Se stejnou potřebou nutno počítat i za útoku na mobilní obranu nepřítele, ovšem objekty atomových úderů budou poněkud jiné.

K prolomení prvního postavení bude stačit jeden atomový úder, provedený na uzel obrany na nejsilnější opěrný bod.

Na zálohy určené k provedení protiztečí bude třeba použít alespoň čtyř atomových pum, z toho dvou střední ráže. Na pásmo sborových záloh dvou atomových pum. Bude-li v druhém sledu obrněná divize, bude účelné napadnout ji dvěma údery atomových pum střední ráže.

Na průlom hlavního pásma obrany je třeba počítat asi s pěti atomovými pumami, z toho dvěma střední ráže. Jejich použití plánuje velitel frontu a navrhuje velitel armády. Těmito údery budou způsobeny tyto ztráty nepříteli: asi 3 prapory pěchoty, jeden tankový prapor a 1 až 2 dělostřelecké skupiny. Celkem možno ztráty nepřítele v útočném pásmu armády odhadnout na 25%. Údery se provedou se vzdušným výbuchem.

Na umlčení pásma sborových záloh může být použito dvou atomových pum malé ráže. Výbuchy mohou být pozemní. Celkové ztráty mohou dosahovat 20 až 25% na živé síle a bojové technice v pásmu armády.

Na umlčení obrněné divise je třeba počítat se dvěma údery atomových pum střední ráže s pozemním výbuchem, aby jí byly způsobeny ztráty asi 25%.

Celkem je na taktickou hloubku použito 9 atomových pum, z toho 4 střední ráže. Takové umlčení nepřátelské obrany dává záruku vysokého tempa útoku, udržení iniciativy ve vlastních rukou a rychlého průlomů nejsilněji vybudovaného pásma obrany.

Chemických zbraní a bojových biologických prostředků se používá v součinnosti s atomovými a jinými zbraněmi.

To by byly podle mého názoru rozdíly, které by se projevily v útočné operaci armády složené jen ze samostatných divisí. Otázky velení jsem v této stati neřešil, rozeberu je v poslední kapitole.

Závěrem možno říci, že tento typ armády může plnit všechny úkoly, které plnila armáda složená ze střeleckých sborů. Šířka útočného pásma při menším počtu svazků umožňuje jejich rozptylování a plné využití všech manévrovacích schopností. Vybavení armády organickými svazky druhů vojsk ji činí samostatnější a akceschopnější.

Zvláštnosti obranné operace armády

I zásady obranné operace, jak jsou vytyčeny řády a předpisy, v podstatě zůstávají v platnosti. Dochází ovšem k jedné zásadní změně, a to té, že se mění obsah pojmů taktická a operační hloubka obrany.

Kriteriem pro obsah pojmů taktická hloubka obrany byla hloubka obrany, tvořená střeleckými sbory prvního operačního sledu. Členila se na hlavní a druhé pásmo obrany. Když je vševojsková armáda složena ze samostatných divisí, zmenšuje se hloubka taktické obrany jen na hlavní pásmo obrany. Operační hloubka obrany bude tedy zahrnovat i druhé pásmo obrany. Odpovědnost za organizaci jeho obrany přechází na velitele armády. To pak nutně vede k určitým změnám norem, jak o tom bude dále pojednáno.

Bylo by možné otázku řešit i jiným způsobem, a to vytvořit zvláštní uskupení na směru hlavního úderu nepřítele, složené na příklad ze tří divisí. Jeho úkolem by bylo bránit jak hlavní, tak i druhé pásmo obrany. Pak by se pojem taktické hloubky obrany obsahově neměnil. Ovšem toto řešení by prakticky znamenalo návrat k organizaci střeleckého sboru. Pro velení tomuto uskupení by musel být organizován zvláštní orgán (buď operační skupina štábu armády, nebo by musel být zesílen štáb divise druhého sledu, který by tuto funkci plnil). O této eventualitě nebudu v článku uvažovat.

Umožňuje povaha soudobého boje takovou koncepci obrany? Mám za to, že ano. Jak vyplývá ze zkušenosti i z mnoho theoretických úvah a diskusí o významu protiztečí v soudobé obraně, jsou jejich možnosti do značné míry omezené. Dochází se zpravidla k takovému závěru, že protizteč druhého sledu střeleckého sboru, která by měla za cíl obnovit původní postavení, bude v soudobých podmínkách poměrně řídká a na směrech, kde vede nepřítel svůj hlavní úder, málo pravděpodobná. V tomto případě bude účelnější úpornou obranou v hlavním a na druhém pásmu obrany způsobit nepříteli co největší ztráty a připravit podmínky pro zásah druhého sledu armády a frontu. Tím ovšem nemíním v žád-

ném případě snižovat význam protiztečí s omezenými cíli, které v každém případě zůstávají důležitým projevem aktivity obrany.

Když je tedy úkolem svazku, který brání druhé pásmo obrany, především připravit podmínky pro zásah druhého sledu armády, bude účelnější, aby jeho činnost usměrňoval přímo velitel armády. Je proto s operačního hlediska nutné řešit obranu druhého pásma silami a prostředky armády a organisovat ji proto přímo štábem armády.

Šířka obranného pásma armády bude záviset na důležitosti směru, který přehrazuje. Hloubka bude v rámci dosud platných norem. Avšak v celkové koncepci učlenění obrany je třeba prosadit zásadu, aby divise, pluky a prapory měly co nejvíce možností rozptýlovat své síly a prostředky, měnit svá postavení, aby bylo jednak zabráněno nepřátelskému průzkumu zjistit jejich rozmístění, jednak byly co nejvíce sníženy účinky atomového napadení nepřítele.

Vycházíme-li z dosavadních norem, brání divise pásmo široké 12 km a více a hluboké 10 až 12 km, armáda 50 až 100 km široké a asi 100 km hluboké. Nutno se především zastavit na šířce obranného pásma divise. Je dáno úlohou a místem divise v sestavě střeleckého sboru a podle toho vyčleněným počtem praporů prvního sledu (5 praporů v prvním sledu — 10 km, čtyři mezery mezi rajony — 300 m — 2 km, celkem 12 km). Podle taktických zásad americké armády je šířka útočného pásma pěší divise 6 až 10 km, průměrně 8 km. Poměr šířky útočného pásma americké divise k šířce obranného pásma naší divise je tedy 1:1,5. Tento poměr je v každém případě nepříznivý pro útočníka, bude se jej proto snažit pozměnit především provedením většího počtu atomových úderů a vyřazením většího počtu sil a prostředků bránící se divise. Jsem toho názoru, že je možné zvětšit šířku pásma obrany divise. Už zkušenosti z druhé světové války dokázaly, že prakticky není možné vybudovat takovou obranu, která by nebyla prolomena. Atomové zbraně ještě více potvrzují tuto zkušenost, která, i když není nijak příjemná, je objektivní. I když nijak nepřeceňujeme význam hromadného ničení, musíme vyvozovat z jejich používání a účinků důsledky ve všech oblastech bojové činnosti vojsk. Náš dosavadní systém obrany neumožňuje na příklad praporům měnit svá postavení. Do značné míry je omezen i manévr dělostřelectvem. Jsou vytvářeny značné hustoty sil a prostředků, které mají zastavit nepřátelský útok, už dávno předtím, nežli vůbec vyrazí. Tím jsou také vytvářeny vhodné podmínky k dosažení maximálního účinku při atomových úderech nepřítele, což vede k zeslabení a snížení hodnoty obrany. V obraně není plně využíváno palebných a manévrovacích možností techniky, kterou jsou vojska vybavena.

Proto je třeba zvýšit normy v obraně. Střelecký prapor může bránit rajon široký 3 km, divise pásmo široké 15 až 20 km i více. Z toho pak vyplyne norma šířky pásma obrany vševojskové armády 45 až 80 km, někdy i více.

Současně nutno prozkoumat hloubku členění obrany. Bude-li úkolem armády obsazovat druhé a třetí pásmo obrany, připravit a provést protiúder, bude nutno získat čas na tuto činnost bojovou činností vojsk v taktické hloubce, v hlavním pásmu obrany. To vyžaduje členit jednak hlavní pásmo obrany do větší hloubky, jednak zvětšit hloubku mezi jednotlivými pásmy. Vycházíme-li z normy americké armády dosáhnout prvního dne

operace průlomu do hloubky 30 km, je při navrhované organizaci vševojskové armády nutno učlenit obranu tak, aby první den nemohlo být prolomeno druhé pásmo obrany. Proč je to nutné? Jednak proto, aby armáda mohla soustředěně zasáhnout svým třetím sledem a zálohami, jednak proto, aby velitel frontu mohl připravit protiúder svým druhým sledem.

Druhým důvodem, proč nutno zvětšit hloubku obrany, je přítomnost atomového dělostřelectva na bojišti. Při dosavadní hloubce bylo možno napadnout atomovým dělostřelectvem beze změny palebných postavení i druhé pásmo obrany. Zaujímá-li atomové dělostřelectvo palebná postavení asi 10 km od předního okraje, umožňuje jeho dostřel působit na cíle ve vzdálenosti kolem 20 km od čáry dotyku. To znamená, že druhé pásmo obrany může být účinně postřelováno beze změny palebných postavení. Je sice pravda, že k atomovému napadení může být použito i jiných nosičů atomových zbraní, to však nesmí znamenat, že neprovedeme opatření k zabránění nebo alespoň k znesnadnění použití atomového dělostřelectva.

Mezi hlavním a druhým pásmem obrany nutno budovat mezilehlé postavení, bránit je tankovými jednotkami a protitankovým dělostřelectvem, aby byl zpomalen nebo zastaven útok nepřátelských tanků.

Možné učlenění obrany vševojskové armády je znázorněno na schématu 6.

Operační učlenění armády se bude ve většině případů skládat ze tří sledů, z armádní dělostřelecké skupiny, z protiletadlové dělostřelecké skupiny a ze záloh. Bude-li se bránit na široké frontě, může být uskupena ve dvou sledech se silnou vševojskovou zálohou. Ta bude někdy tvořena i při sestavě ve třech sledech a bude plnit také úkoly protivýsadkové zálohy.

Úkolem prvního operačního sledu bude bránit hlavní pásmo obrany, úpornou obranou způsobit nepříteli ztráty a přinutit jej zasadit druhé sledy armádních sborů už do boje o hlavní pásmo obrany. Druhý sled může plnit několik úkolů, a to

- organisovat obranu druhého pásma obrany,
- účastnit se protiúderu v součinnosti s třetím sledem a zálohami armády s cílem zničit vklínivšího se nepřítele,
- v některých případech provést samostatnou protizteč.

Síla a složení druhého sledu bude záviset na pravděpodobném úkolu, který bude v průběhu obranné operace plnit. Nejčastěji bude v druhém sledu 1 až 2 divise. Protože ve většině případů bude plnit úkol obranný, to znamená přehrazovat bráněný směr na druhém pásmu obrany, bude účelnější vyčleňovat do druhého sledu střelecké divise.

Třetí sled armády bude mít za úkol

— připravit a provést protiúder s cílem zničit vklínivšího se nepřítele a obnovit operační souvislost obrany; protiúder může být proveden v součinnosti s druhým sledem, s vševojskovou zálohou, s druhým sledem frontu nebo i se zálohami ze sousedních pásem;

- organisovat obranu na třetím pásmu;
- zasahovat k likvidaci shozených výsadkových svazků nepřítele.

Síla a složení třetího sledu bude záviset jak na složení armády, tak i na předvídaném úkolu. Vzhledem na povahu možných úkolů třetího

sledu bude účelné, aby byl složen především z mechanisovaných divisí nebo z jedné mechanisované a z jedné tankové divise.

Vševojsková záloha bude plnit i úkoly protivýsadkové zálohy. Bude-li armáda uskupena do tří sledů, nebude často vševojsková záloha vytvářena a její funkci bude plnit třetí sled. Nahrazování ztrát způsobených atomovými údery si musí provádět divise vlastní zálohou nebo bude k tomu použito sil z těch úseků, kde nepřítel neprovedl atomovou pravu.

Obranná sestava vševojskové armády může mít několik variant. Bude-li přehrazovat důležitý operační směr, bude zpravidla učleněna do tří sledů. V takovém případě mohou být v prvním sledu 2 až 3 střelecké divise, v druhém sledu 1 až 2 divise, ve třetím sledu 2 divise a ve vševojskové záloze 1 divise (při složení armády ze sedmi divisí).

V obraně na široké frontě bude sestava často učleněna do dvou sledů. Složení jednotlivých sledů se bude řídit důležitostí přehrazovaných směrů. V tomto případě bude tvořena silnější vševojsková záloha. Bude-li se armáda bránit na podružném směru, odrazí se to i na počtu divisí a na jejich typech, které jí budou podřízeny.

Váženým problémem bude rozmístění druhého a třetího sledu armády. Jejich rozmístění může odhalit celý zámysl vedení obranné operace armády. Proto bude nutné rozmisťovat je na širokých frontách, ve větších prostorech tak, aby byly připraveny splnit svůj hlavní úkol podle zámyslu vedení obranné operace.

Druhý sled bude rozmístěn zpravidla na druhém pásmu obrany. Bude však účelné umístit jej tak, aby byl mimo směr, který má přehrazovat. Šířka obranného pásma armády to umožňuje.

Třetí sled může být na třetím pásmu obrany nebo mezi druhým a třetím pásmem. Aby nepřítel nemohl odhalit zámysl obranné operace, bude nutné, aby se svazky v druhém a třetím sledu důkladně maskovaly a měnily své prostory rozmístění. To ovšem rozšíří rozsah ženijní úpravy terénu, proto bude třeba využít především všech těch vlastností terénu, které snižují účinky atomového napadení.

Složení armády ze samostatných divisí zvyšuje pružnost operační sestavy i v obranné operaci. Uvedené varianty sestavy nejsou zajisté vyčerpávající. V rámci fronty bude usnadněn manévř svazky a vševojskové armády mohou být složeny podle toho, jaké úkoly plní, jaká je jejich úloha a místo v obranné operaci fronty. Armáda, která bude na podružném směru, může mít v některých případech jen na příklad čtyři divise. V průběhu operace může být skutečně ještě další přeskupení sil na směr hlavního úderu nepřítele a tam pak bude vytvořena potřebná hustota k zastavení nepřátelského útoku a vytvořeno silné protiúderné uskupení k zničení vklínivšího se nepřítele.

Vševojsková záloha, bude-li organisována, může být rozmístěna poblíž prostoru výhodného pro shození nepřátelských výsadek nebo na mezilehlém postavení a pověřena úkolem vybudovat je.

Ostatní prvky operačního učlenění se budou rozmisťovat podle úkolů, k jejichž plnění se předvídá použít. V žádném případě nesmí být však obranná sestava zaujímana šablonovitě, protože se tím vytvářejí vhodné podmínky pro odhalení zámyslu obranné operace.

Potřeba dělostřelectva v obranné operaci bude vypočtena pro každý konkrétní případ zvlášť. Jak už bylo uvedeno, může dělostřelectvo dosáhnout operační hustoty 30 hlavních na frontě 55 km, hustoty protitankových děl 20 hlavních na 1 km na frontě 25 km.

V hlavním pásmu obrany, bude-li bráněno třemi střeleckými divisiemi, bude dosaženo této hustoty dělostřelectva:

- děl a minometů (šířka pásma obrany 45 km) 13 hlavních na 1 km,
- protitankových děl: 7 hlavních na 1 km (čítajíc v to tarasnice),
- protiletadlových děl: více než dvě hlavně na 1 km.

Jak z těchto čísel vyplývá, musí být divise prvního sledu značně zesíleny, aby mohly splnit úkoly v obraně. Provedme především propočet protitankového dělostřelectva. V hlavním pásmu obrany má být dosaženo hustoty kolem 20 hlavních na 1 km. Proto je třeba zesílit divise prvního sledu 580 hlavními. K tomu účelu může být použito

- tanků a samohybných děl střeleckých pluků (17×9) — 153 hlavních,
- oddílů 85mm divisního dělostřelectva (9×18) — 162 hlavních,
- částí tankosamohybného pluku (1 rota tanků a 1 baterie samohybných děl, celkem $17 \text{ hlavních} \times 3$) — 51 hlavních.

Uhrnem 366 hlavních. Divise prvního sledu nutno proto zesílit celou protitankovou brigádou (130 hlavních). Tím bude dosaženo hustoty 18 hlavních na 1 km, která bude dostačující, protože prostředky nebudou rozděleny rovnoměrně, nýbrž soustředěny na tankové směry.

Sama armáda musí být ještě zesílena nejméně jednou protitankovou brigádou, aby mohla organisovat vlastní protitankovou zálohu a zesílit divisi na směru hlavního úderu ještě jedním protitankovým plukem.

V dělech a minometech bude organickými prostředky dosaženo v hlavním pásmu obrany hustoty 13 hlavních. Oddílů 85mm bude však třeba použít do protitankové obrany, čímž se hustota sníží asi na 11 hlavních. Musí se proto divise prvního sledu zesílit asi 400 hlavními. Proto je i v obraně armády nutná organická dělostřelecká divise (408 hlavních). Část jejich prostředků bude v armádní dělostřelecké skupině plnit armádní úkoly (boj s nepřátelským dělostřelectvem, zálohami atd.).

Zcela nepříznivá situace je v protiletadlovém dělostřelectvu. I při zesílení dvěma protiletadlovými dělostřeleckými divisiemi se dosáhne hustoty jen 13 hlavních na 1 km, což nestačí. Bude proto třeba soustředit úsilí protiletadlové dělostřelecké obrany k obraně sil soustředěných v prostoru hlavního úsilí armády a rozhodněji manévrovat palbami i pohybem protiletadlového dělostřelectva.

Ženíjní úkoly prakticky zůstávají nezměněné (při menší šířce pásma obrany). Podle dosavadních zkušeností bylo třeba zesílit armádu jednou ženijní brigádou.

Chemická brigáda bude schopna plně zabezpečit obrannou operaci vševojskové armády, bude-li organisována v navrhovaném složení. Lehkých pěchotních ohňometů se použije k zesílení protitankové obrany v praporních uzlech, těžkých k zásahům v součinnosti s protitankovou zálohou.

To jsou některé zvláštnosti, jimiž se liší obranná operace armády složené ze samostatných divisí od zásad, které byly doposud platny. Jak je

vidět, umožňuje taková organizace armády úspěšně splnit všechny úkoly v obraně. Dále se ještě stručně zmíním o protipřípravě a protiúderech.

Protipříprava je velmi důležitým údobím obranné operace. Umožňuje úplně zmařit připravovaný útok nepřítele. Aby se dosáhlo žádaného účinku, je třeba, aby zasáhla nejméně vojska jednoho armádního sboru nepřítele ve výchozím prostoru k útoku, to znamená, aby byla provedena na frontě asi 16 km široké. Počítáme-li s hustotou 60 až 100 hlavních, které je třeba na 1 km fronty, bude nutno soustředit nejméně 1000 hlavních. Když se jí zúčastní dělostřelectvo 6 divisi (12 dělostřeleckých pluků po 54 hlavních, celkem 648 hlavních) a dělostřelectvo dělostřelecké divise, bude zhruba potřebné hustoty dosaženo. Protipříprava bude zpravidla prováděna před pásmo obrany jedné divise. Dělostřelectvo sousedních divisi provede především manévry palbou, dělostřelectvo druhého sledu i manévry pohybem.

K protipřípravě nutno použít především atomových a chemických zbraní. Aby byly armádnímu sboru způsobeny ztráty kolem 25 až 30%, je třeba na protipřípravu asi 5 atomových pum, z toho dvě střední ráže. Pum malé ráže se použije na první sledy, střední ráže na druhé sledy a na palebná postavení dělostřelectva.

Účinků, jichž bude atomovými údery dosaženo, nutno plně využít a organisovat úder před přední okraj obrany, proniknout do výchozího položení nepřítele a zničit jeho síly, které jsou připraveny k útoku. Taková činnost byla prováděna už za Veliké vlastenecké války a dosahovalo se jí velkého úspěchu. K úderu možno použít jedné mechanisované divise nebo i větších sil armády. Jde o činnost velmi složitou, která si vyžádá pečlivou přípravu, protože protipříprava bude zpravidla prováděna v noci. Takový úder může plně překvapit nepřítele a zmařit připravovaný útok. (Podrobněji jsem organizaci úderu mechanisované divise před přední okraj popsal v článku v 12. čísle »Práce VA KG«, nebudu se proto šíře organizací a přípravou této činnosti zabývat.)

Organizace protiúderů je jedním z nejdůležitějších úkolů organizace a plánování obranné operace armády. Výhodou organizace vševojskové armády složené ze samostatných divisi je, že k protiúderu může být soustředěna poměrně značná síla. Může být proveden hodnotou až tří mechanisovaných divisi, čímž jsou vytvořeny předpoklady nejen pro zničení vklínivšího se nepřítele, ale i pro obnovení původní obrany. Celkem se může protiúderu účastnit až 600 tanků, což dvounásobně převyšuje počet tanků, který byl v druhém sledu armády složené ze střeleckých sborů. Protiúderné uskupení může proniknout až do výchozího prostoru nepřítele a vytvořit výhodné podmínky pro přechod do protiútoků.

Zvláštností bude, že protiúder bude často prováděn i čelně. Druhý sled armády přejde z obrany druhého pásma do střetného sražení s proniklým nepřítelem. I v tomto případě bude však účelné použít části sil k úderu do boku nepřítele, třeba i od sousední armády. Důležitá je atomová, dělostřelecká a letecká příprava protiúderu, kterou musí být nepříteli způsobeny takové ztráty, aby protiúder mohl být veden rozhodně a vysokým tempem.

Při této příležitosti pokládám za nutné zmínit se alespoň několika slovy o celkové koncepci obranné operace v soudobých podmínkách. Už

jsem uvedl, že zbraně hromadného ničení vytvářejí takovou skutečnost, že není obrany, kterou by nebylo možné prolomit na kterémkoli směru, v kterémkoliv úseku. Jak možno usuzovat z různých zpráv, které se objevily v zahraničním tisku a v nichž jsou komentovány zkušenosti z provedených cvičení západních armád, tvrdí se v nich, že v příští válce nebude souvislých front a že útok může být proveden na kterýkoliv úsek obrany protivníka za masového použití zbraní hromadného ničení. Cílem útočného boje je pak nutit nepřítele k tomu, aby byl přinucen soustředit své síly, na které by pak byly provedeny údery zbraněmi hromadného ničení. I když tyto názory není možné označit za oficiální nebo za zásady předpisů, prozrazují celkovou tendenci vývoje theoretických názorů na vedení bojové činnosti v soudobých podmínkách. Ať je tomu jakkoliv, nutno se těmito zkušenostmi a názory zabývat. Je jisté, že se na základních cvičeních s vojsky studují především nové formy a způsoby bojové činnosti a že se neprovádějí bez určitých předem stanovených cílů.

Platí i v soudobých podmínkách zkušenosti o organizaci obrany, které byly získány v poslední válce? Zásady celkové koncepce obrany zůstávají nezměněné. Obrana musí být úporná, aktivní a hluboká. Myslím však, že používání zbraní hromadného ničení nás nutí k tomu, abychom volili nové metody, jak toho dosáhnout. Zkušenosti z Veliké vlastenecké války svědčí o tom, že téměř každá obranná operace začínala v operačním měřítku jako obrana na široké frontě. Podle toho, jak se projevovaly přípravy nepřítele k útoku, přeskupovaly se síly a prostředky po frontě i z hloubky na pravděpodobný směr hlavního úderu nepřítele. Převaha sil a prostředků, kterou útočník vytvořil na směru hlavního úderu, umožňovala průlom dobře vybudovaného hlavního pásma obrany a útok mohl být zpravidla zastaven až v hloubce obrany. Zbraně hromadného ničení tyto možnosti útočníka ještě rozšiřují. Učleněním většiny sil a prostředků armády v taktické hloubce obrany, jak jsme to prováděli doposud, jsme vytvářeli značné hustoty, které podle zkušeností z poslední války měly zastavit útok nepřítele a způsobit mu vysoké ztráty na živé síle a technice. V soudobých podmínkách disponuje však nepřítel takovými zbraněmi, jejichž údery může většinu těchto prostředků vyřadit. Technické prostředky průzkumu umožňují přesně odhalit jejich rozmístění. Proto nahromadění sil a prostředků v hlavním pásmu obrany nedává záruku, že nepříteli budou způsobeny takové ztráty, že jeho postup bude zastaven. Je také pravděpodobné, že nepřítel nebude prolamovat obranu v širokých souvislých úsecích a že bude útočit jen na směrech, což ještě dále zvyšuje význam manévru v obraně, který mohou stěží uskutečňovat síly zasazené v hlavním pásmu obrany.

Když není možné vybudovat a organisovat takovou obranu, kterou by nepřítel neprolomil, není nutné vytvářet takové hustoty ani v hlavním pásmu obrany. To je konečně i v souladu s našimi řády. Tak na příklad Oper-I-3 uvádí, že když střelecký sbor brání pásmo kolem 20 km široké, může mít v prvním sledu jen jednu divizi a v druhém sledu divize dvě. Když domyslíme toto ustanovení řádu, přicházíme k závěru, že střelecký sbor bránil pásmo 20 km široké jen tehdy, když přehrazoval důležitý směr. V takovém případě připouští předpis vyčlenit do prvního sledu slabší síly a většinu sil mít v druhém sledu a organisovat jimi obranu v hloubce. Myslím, že bychom tuto zásadu v soudobých podmínkách

mohli zevšeobecnit a aplikovat i v operačním rozsahu. To by znamenalo, že by se vševojsková armáda bránila v taktické hloubce jen slabšími silami, asi dvěma divisemi, jimiž by mohla přehrazovat bráněný směr. Ostatní síly armády by byly soustředěny v hloubce, připraveny jak k organizaci úporné obrany na předem připravených postaveních a pásmech, tak i k aktivnímu zásahu proti vklínivšímu se nepříteli. Tím by v rámci armády byla plně uskutečněna zásada narůstání úpornosti a houževnatosti obrany v hloubce. I když je jisté, že ani v hloubce není možné utajit soustředění vojsk a prostory jejich rozmístění, je při důmyslném maskování možno dosáhnout toho, že nepřítel nebude moci odhalit připravovaný manévř těchto sil. To také mluví pro zvětšení hloubky vlastní obrany.

Závěrem možno říci, že vševojsková armáda složená ze samostatných divísi může vést úspěšně úpornou a aktivní obranu. Pružnost organizace umožňuje organizovat pevnou obranu v taktické i operační hloubce a vytvořit silné protiúderné uskupení, které je s to zničit vklínivšího se nepřítele, obnovit souvislost obrany a připravit podmínky pro přechod do protiútoků. Manévř operační sestavou může být rozsáhlejší. Samostatné divise umožňují vytvořit takové uskupení sil v obraně, které bude nejvíce odpovídat konkrétní situaci.

Některé otázky velení

Organizační změny v struktuře vojsk se musí odrazit i v organizačních principech orgánů velení, vševojskových štábů a štábů druhů vojsk. I tuto otázku však nutno řešit v duchu zásad, které jsem uvedl jako směrné pro řešení všech otázek organizace vojsk vůbec. Nebylo by proto správné zvyšovat počty jednotlivých oddělení štábu armády. Tím by se stávaly těžkopádnější na úkor pružnosti, operativnosti a rychlosti práce. Požadavky na velení, které vyplývají z provedených organizačních změn, musí se především odrazit v organizovanosti práce vševojskových štábů a v jejich technickém vybavení. Musí se zkvalitnit i operační příprava důstojníků vševojskových štábů. Úzká specialisace musí být vystřídána všestranným operačním vzděláním, které je jedním ze základních předpokladů vzájemné zastupitelnosti všech funkcionářů štábů, kterážto otázka má v soudobých podmínkách zásadní význam. Specialisace se musí uskutečňovat jen v rámci všestranné použitelnosti důstojníků štábů.

Z práce štábů musí být odstraněno všechno to, co je odnímá přímému řízení vojsk. I když vydanými směrnici o velení byla zjednána určitá náprava především zjednodušením dokumentace, omezením rozsahu jejího zpracovávání na různých velitelských stupních, nepřešly, jak ukazuje praxe z provedených cvičení, ještě tyto směrnice do krve všech velitelů a důstojníků štábů. Vševojskové štáby věnují větší část přípravného období papírové práci, zpracovávání různých dokumentů, méně se věnují tomu důležitějšímu, a to uvedení rozkazů a nařízení velitele v život přímo vykonavateli. Tak na příklad na jednom cvičení provedlo operační oddělení armády jen dvě více méně formální kontroly u podřízených svazků, o pomoci není možné hovořit vůbec, zatím co většina dů-

stojníků byla zaměstnána malováním 15cm nadpisů na různé dokumenty.

Operativnost práce štábů není možno zvýšit, dokud se jejich činnost neusměrňuje přímo k řízení podřízených svazků. Odrážení příslušníků štábů od přímých vykonavatelů jejich rozkazů a nařízení vede ke ztrátě času, podřízení se dostávají do těžké situace a nemohou v daném čase splnit nutný rozsah prací souvisejících s organizací boje. V takovém případě nemohou poskytovat konkrétní a účinnou pomoc vojskům ani štáby svazků.

Složitost budoucích operací se odráží především v tom, že vojska mohou současně plnit různé úkoly na bojišti. Velitel armády bude současně organisovat odrazení protiúderu nepřátelských záloh, schvalovat zasedání druhého sledu divise do boje, organisovat zasedání třetího sledu do sražení, v součinnosti se sousedem obkličovat nepřítele, přeskupovat své síly z jednoho křídla na druhé atd. Veškerá činnost se bude provádět za situace, kdy nepřítel masově používá zbraní hromadného ničení. To všechno vyžaduje, aby velitel armády a jeho štáb měl dostatek zpráv o situaci a mohl na ni včas svými zásahy mít vliv. Hlavním problémem velení v soudobých podmínkách je zabezpečit si dostatek zpráv a neustálý přehled o situaci na bojišti.

I když je známo, že se rozmach operací zvětšil, že se příští operace budou vést na daleko větších plochách, než tomu bylo v dosavadních válkách, nevyvodili jsme dosud potřebné závěry k ovlivnění vývoje techniky pro potřeby velení. Štáby vynakládají mnoho úsilí na to, aby získaly zprávy o situaci na bojišti, dostanou však často zprávy neúplné, mnohdy protichůdné, které nutno prověřovat osobními zájezdy k vojskům. Aby velitel armády získal rychlé zprávy o situaci na bojišti, zřizuje se v určitých obdobích operace velitelsko-pozorovací stanoviště, z něhož ovšem může přehlédnout jen nepatrný úsek celého bojiště, a to jen za příznivých povětrnostních podmínek. Tím se často stává, že se velitel armády omezuje jen na ovlivňování situace na omezeném úseku útočného nebo obranného pásma, a nemůže se věnovat řízení všech svazků armády. Jak ukazují zkušenosti z provedených cvičení, organizací velitelsko-pozorovacích stanovišť na stupni armády se orgány na velitelském stanovišti téměř úplně vyřazují z velení. Někdy se samo velitelsko-pozorovací stanoviště rozděluje ještě na dva orgány velení, pozorovatelnu velitele armády a pomocné orgány, které jsou rozmístovány v určité vzdálenosti od ní. Je sotva možné představit si, že by tak mohutné skupiny na velitelsko-pozorovacích stanovištích unikly pozornosti nepřítele. Podle mého názoru se velitelsko-pozorovací stanoviště na stupni armády neosvědčila, a bude proto třeba od jejich organizace a zřizování v budoucnu upustit.

K zvýšení efektivity velení, především pozorování bojiště s cílem včas získat zprávy, nutno především použít techniky. Nová technika pro potřeby velení musí být zaváděna rozhodněji a v širším měřítku. Bez rychlého zavedení televise, fototelegrafu, radiolokačních prostředků pro potřeby velení nebude dosaženo jeho operativnosti a pružnosti. Televise umožní veliteli armády přímo sledovat bojiště, kontrolovat a usměrňovat činnost podřízených, získat zprávy o kterémkoliv

objektu. Telefotografie, které podle zpráv z novin je v civilním sektoru běžně používáno, umožňuje fotografovat předměty na vzdálenost několik desítek kilometrů i při omezené viditelnosti. Fototelegrafie umožní rychlý přenos zpracovaných dokumentů vykonavatelům.

Zůstává dosud skutečností, že psací stroj je jediným mechanizačním prostředkem, jehož se v práci štábů používá. Při tom magnetofony jsou daleko důmyslnějším a technicky dokonalejším zařízením, které umožní přesně zachytit rozhodnutí nebo rozkaz velitele a v nezkomolené formě je dodat vykonavatelům. Kolik času se věnuje písemnému zaznamenání velitelova rozhodnutí! Ještě se však žádnému důstojníkovi štábu nepodařilo takový písemný záznam udělat přesně nebo jej pak přesně rozluštit. Záznam na přenosném magnetofonu umožní daleko rychlejší zápis a jeho přesnou reprodukci. Bude to nutné zvláště v soudobých podmínkách, kdy velitel armády musí vydávat rozkazy ne třem velitelům střeleckých sborů, nýbrž více než dvojnásobnému počtu velitelů divisí.

Stylem práce důstojníků vševojskových štábů i štábů druhů vojsk v přípravném období operace musí tedy být zabezpečit rychlé proniknutí rozhodnutí velitele armády k vykonavatelům, osobní pomocí při jeho uvádění v život, rychlým odstraněním všech nesrovnalostí, které se mohou projevit při chápání zámyslu velitele, a zabezpečením doby potřebné k prosazení velitelova zámyslu. V průběhu operace musí být pak veškeré úsilí usměrněno na včasné získání zpráv o situaci na bojišti, aby na ni velitel armády mohl svými zásahy mít účinný vliv. Jen při takovém stylu a metodě práce se zvýší operativnost a pružnost velení.

Štáby jako orgány velení budou častými cíli napadení zbraněmi hromadného ničení. V soudobých podmínkách se bude nepřítel daleko více snažit desorganisovat velení vyřazením velitelských stanovišť, rušením jejich činnosti a mařením spojení. Proto nutno věnovat větší pozornost otázce organizace velitelských stanovišť. I když směrnice o velení upravují i tuto otázku, v praxi se nedosáhlo jejího správného pochopení. Nepřetržitosti a důslednosti velení možno dosáhnout jen tehdy, budou-li jednotlivé prvky velení organizovány takovým způsobem, aby mohly skutečně velet při vyřazení velitelského stanoviště. Tak, jak se to provádí při různých cvičeních, nemůže být problém řešen. Na záložním velitelském stanovišti je zpravidla nesladěná skupina důstojníků, kteří tam jen figuruji, avšak v žádném případě by nemohli se stát orgánem velení. V soudobých podmínkách tato otázka ještě více nabývá na významu. Rozšiřují se totiž i možnosti širšího využití skupiny důstojníků na záložním velitelském stanovišti. Mohou plnit funkci operační skupiny a řídit na příklad činnost druhého (nebo třetího) sledu armády nebo plnit jiný dílčí úkol v průběhu operace. To ovšem vyžaduje, aby taková skupina byla skutečně schopna velet. Podle mého názoru bude třeba vytvořit u každé armády záložní štáb, složený z menšího počtu důstojníků (15 až 20), který by tvořil homogenní sladěný celek, schopný plnit všechny úkoly velení. V průběhu operace by se rozmisťoval na záložním velitelském stanovišti, velel druhému (třetímu) sledu armády, po případě plnil jiné úkoly podle nařízení velitele armády. Nutnost vytvořit menší záložní štáb na stupni armády je zvyšována tím, že štáby střeleckých sborů, které při vyřazení velitelského stanoviště mohly převzít velení nebo doplnit štáb armády, přestávají existovat. Použit k to-

muto účelu štábu některé divise by nebylo účelné, nehledíc ani k tomu, že by tento štáb tak rozsáhlé úkoly, které musí plnit štáb operačního svazu, nemohl zvládnout.

Členění sestavy armády na dva až tři sledy bude vyžadovat přenesení velení některému sledu na štáb divise. V takovém případě bude nutné zesílit štáb dané divise příslušníky štábu armády, aby mohl úspěšně splnit rozšířené úkoly vyplývající z této jeho funkce. Bude zpravidla účelné organisovat to jen do zasazení druhého (třetího) sledu do sražení. Jejich bojovou činnost v průběhu operace bude pak usměrňovat přímo velitel armády. Taková organisace velení bude možná také tehdy, bude-li část operační sestavy armády plnit dílčí samostatný úkol operace.

Při velení nutno ve větší míře používat předběžných a bojových nařízení, stručných svým obsahem a jasných pro vykonavatele. Bojový rozkaz v takové formě, jak jsme jej zpracovávali, by byl příliš dlouhým dokumentem a bude se v plném rozsahu zpracovávat jen v některých případech. Vypisování úkolů, na příklad sedmi divisi, by jej dělalo nepřehledným. Budou proto nejčastěji zpracovávána grafická bojová nařízení, předávaná pomocí fototelegrafů přímo vykonavatelům.

Velitelé divisi budou muset být seznámeni se zámyslem velitele armády v plném rozsahu. Jen tak budou moci projevovat vlastní iniciativu v duchu velitelského zámyslu. To klade zvýšené požadavky na operační přípravu velitelského sboru. Soudobý velitel divise musí mít nejen pevné taktické, ale i operační znalosti, aby mohl úspěšně řešit úkoly na bojišti. Pak bude možné alespoň do určité míry decentralisovat plánování operací na stupni armády a ponechat větší iniciativu velitelům divisi.

Pružnost velení je podmíněna dobrým systémem spojení. Spojovací technika dosahuje denně nových a nových úspěchů, které se musí projevit i v ozbrojených silách. Náš průmysl dokáže vyrobít kapesní rádiové přijímače, v armádě však používáme nemotorných radiových stanic, které svou váhou daleko neodpovídají své výkonnosti. Nepomohou žádné organizační změny, nebude-li plně využito technického vývoje, v konkrétním případě spojovací techniky, i v armádě.

Soudobé radiové stanice umožňují nejen rychlé zjednání spojení, ale i vstup do různých sítí bez jakýchkoli technicky složitých úkonů, což ulehčuje manipulaci s nimi. Do značné míry se však zkomplikovala organisace radiového spojení. Když si uvědomíme, že na příklad obrněná divise americké armády má za boje zasazeno kolem 2500 radiových stanic, vidíme, že na poměrně malé ploše bude soustředěno tolik stanic, že může dojít k poruchám radiového spojení už z těchto příčin. Kromě toho bude nepřítel úmyslně rušit radiové spojení. Zkušenosti z provedených cvičení však ukazují, že i při intenzivním rušení radiového spojení nepřítelem možno je dovednou organizací zabezpečit.

Požadavky velení jsou dnes takové, že úplně vylučují možnost používat pomůcek utajení velení archaického typu, s jakými se ještě dnes střetáváme. Bude se proto i při spojení armády s divisemi častěji používat otevřené řeči a předem smluvených signálů při dodržení kodování údajů stanovených směrnici o velení. Rychlá změna situací a prudký

spád boje vyžadují, aby i otázky utajení velení byly řešeny pomocí techniky, má-li se dosáhnout pružnosti a operativnosti velení.

Závěrem možno říci, že přímá podřízenost divisi veliteli armády zvyšuje operativnost a přímost velení, lepší informovanost vševojskového štábu armády o situaci na bojišti a konkrétnost řízení bojové činnosti divisi k dosažení cíle operace. Zvyšuje však také požadavky na taktickou a operační přípravu velitelů i důstojníků štábů. Cílevědomost a rozhodnost velení je těsně spjata s rychlým rozvojem techniky sloužící především k rychlému získání zpráv o situaci na bojišti (televis, radiolokační prostředky), k rychlému předávání rozkazů a nařízení (foto-telegraf, magnetofon) a veškeré spojovací techniky vůbec. Nová technika tohoto druhu musí být rozhodněji zaváděna do výzbroje vojsk, má-li být dosaženo jejich neustálé pohotovosti a bojeschopnosti v soudobých podmínkách.

Závěr

V této studii jsem se snažil vyložit a odůvodnit vlastní názory na organizaci vševojskové armády a na vedení útočné a obranné operace. Tato práce nemůže být pokládána za vyčerpávající, to je problém, který musí být dále studován a rozvíjen. Snažil jsem se nepřekročit možnosti, které jsou vytvořeny soudobými podmínkami. Víím, že může být zvoleno jiné hledisko pro celkové pojetí organizace armády. To však pokládám za další stupeň bádání v této oblasti. Organizační změny musí být řešeny především s hlediska zachování nepřetržité bojové pohotovosti a bojeschopnosti armády. Je to problém, který se nevyřeší jedním článkem.

Moje práce odráží to, čím naše armáda disponuje. Neřešil jsem otázky nové techniky, na jejímž základě by bylo možné některé problémy řešit jiným způsobem. Vycházím ze zásady, že technika má vliv na formy a způsoby bojové činnosti, když je skutečně do armády zavedena. Ani první kulomety, ani první tanky neměly rozhodující význam, dokud jich nebylo používáno masově. Přece chci alespoň v závěru zdůraznit některé problémy, které musí být urychleně řešeny a vyřešeny.

Prvním takovým problémem je otázka dělostřelectva, ať už polního nebo protiletadlového. Vývoj v oblasti bojového používání dělostřelectva probíhal kvantitativní cestou. Zvětšovalo se množství dělostřelectva a jeho taktické hustoty. Dnes dozrála doba, kdy ve vývoji dělostřelecké techniky musí dojít ke kvalitativním změnám. To, že vševojsková armáda musí mít ve své organizaci dělostřeleckou divisi, není ideálním řešením, avšak vzhledem na možnosti soudobého dělostřelectva je řešením nutným. Může se namítat, že dělostřelecká divise je velmi těžká. S tím nutno souhlasit. Avšak na počtu potřebného dělostřelectva to nic nemění. Když bude mít dělostřelecká divise menší počty, musí být přiděleny armádě dvě. Ani takovým způsobem, aby armáda neměla dělostřeleckou divisi a byla zesilována velitelem frontu, se problém nevyřeší. Rozpor mezi vlastnostmi dělostřelectva a požadavky soudobého boje nebo operace tu je a zákonitě se musí projevit na některém velitelském stupni, ať už u armády nebo u frontu. Kdyby dělostřelecká divise nebyla v složení armády, musí jich být u frontu několik (2 až 3),

aby mohl posilovat své svazy. Tím se podstatně ztíží situace u frontu. Vývoj v oblasti dělostřelecké techniky musí postupovat ve směru zdokonalování bezzákluzového dělostřelectva, řízených střel, reaktivního dělostřelectva. Ještě nutnější je to u protiletadlového dělostřelectva, které jen stěží může vést úspěšně boj s nepřátelským letectvem působícím z velkých výšek při nadzvukových rychlostech. Řízené protiletadlové střely nejsou dnes neznámy, vývoj jde v tom směru, aby byly opatřeny atomovou náplní. Obdobná výzbroj může být zavedena i u letectva. To všechno zajisté bude mít vliv na organizaci protiletadlového dělostřelectva pozemních vojsk. Dnes je situace taková, že těžiště boje s nepřátelským letectvem musí být položeno na naše letectvo. Letové vlastnosti dále nutí k tomu, aby nepřátelské letectvo bylo ničeno a zničeno na zemi.

I protitankové dělostřelectvo může být nahrazeno řízenými střelami. Pokusy v tomto směru se už konají. I když výsledky, jichž bylo dosaženo, dosud plně neuspokojují, vývoj půjde vpřed tímto směrem.

Obdobně je to i se spojovací technikou. Jeden fototelegraf ještě nevyřeší otevřené problémy velení, je však dobrou zárukou, že se technický vývoj ubírá správným směrem.

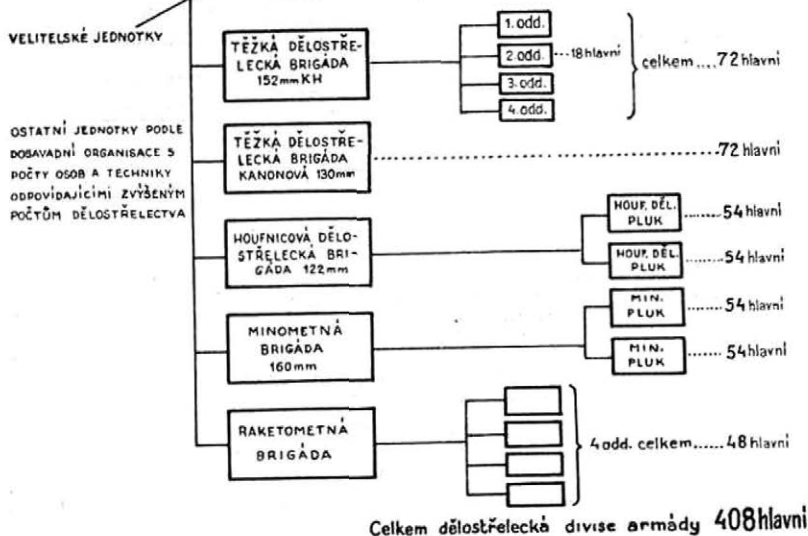
Až bude nová technika prakticky přezkoušena a vývoj dospěje tak daleko, že úvahy o jejím využití v armádě budou reálné, bude možno uvažovat o organizaci vojsk s jiných hledisek. Do té doby je třeba se držet těch podkladů, které ve skutečnosti existují. S těchto hledisek jsem vycházel i při zpracování tohoto článku.

Je na biele dni, že na řešení jednoho problému může být několik názorů. Je věcí diskuse, aby se navzájem vyjasnily, vytříbily a došlo se takovým způsobem k nejobjektivnějším závěrům. To ovšem je věcí kolektivu vojenskovědeckých pracovníků, kteří jistě podrobí mé úvahy kritice a diskusi. Při všech úvahách o bojové činnosti vojsk v soudobých podmínkách si však musíme ujasňovat jedno, že je mnohem lehčí dosud platné názory porazit nebo vyvrátit nežli zavést nebo alespoň navrhnout názory nové.

SCHEMA ORGANISACE ARMÁDNÍ DĚLOSTŘELECKÉ DIVISE

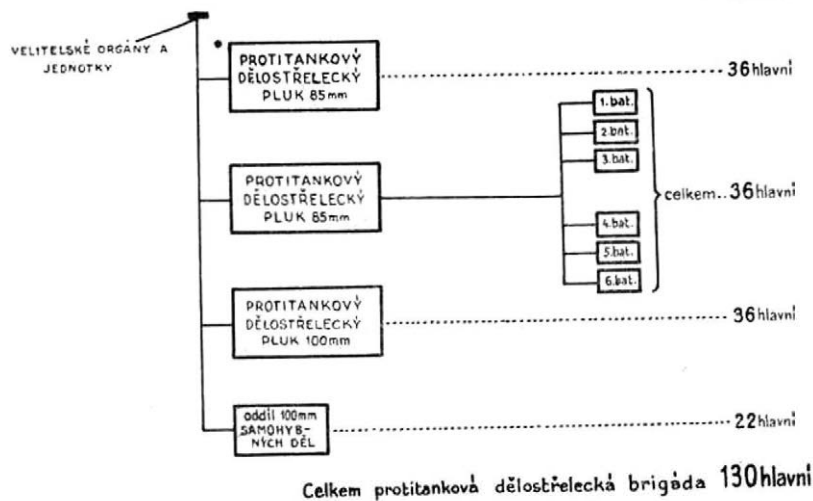
DĚLOSTŘELECKÁ DIVISE

SCHEMA 1

PROTITANKOVÁ DĚLOSTŘELECKÁ BRIGÁDA

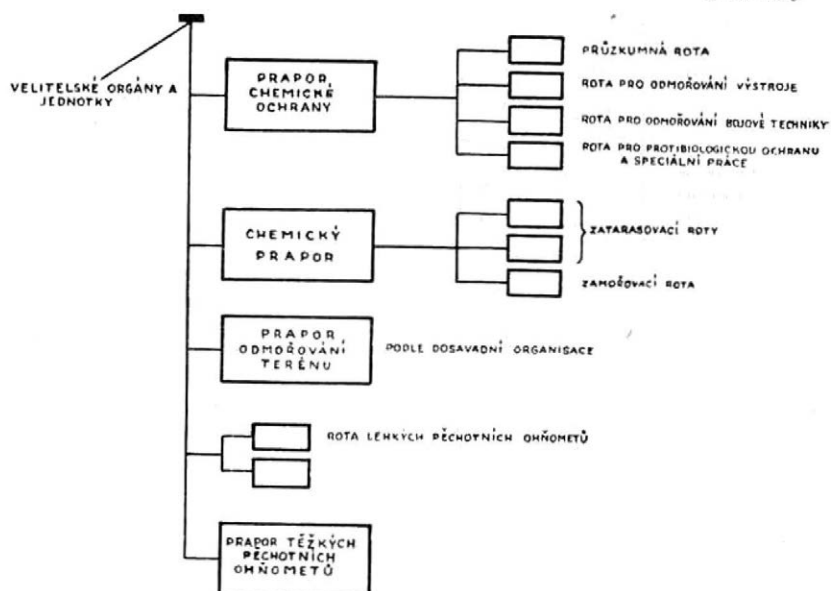
SCHEMA 2

• ÚČELNĚJŠÍ BY BYLO, ABY CELÁ PROTITANKOVÁ BRIGÁDA BYLA VYBAVENA SAMOHYBNÝMI DĚLY

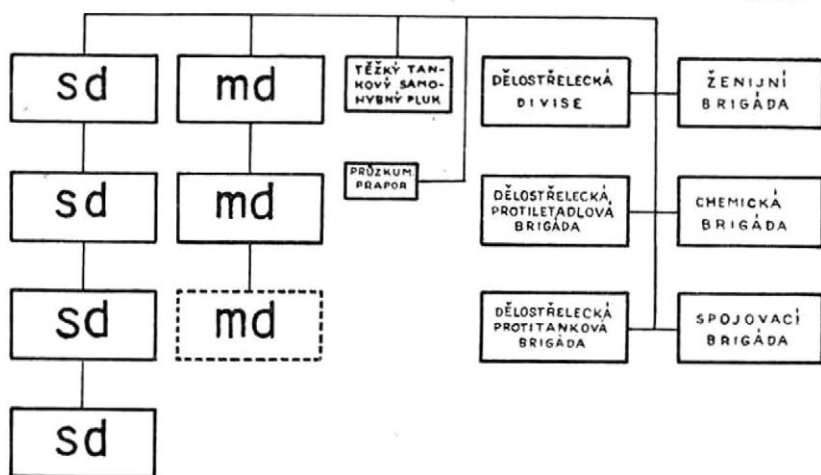
CHEMICKÁ BRIGÁDA

SCHEMA 3

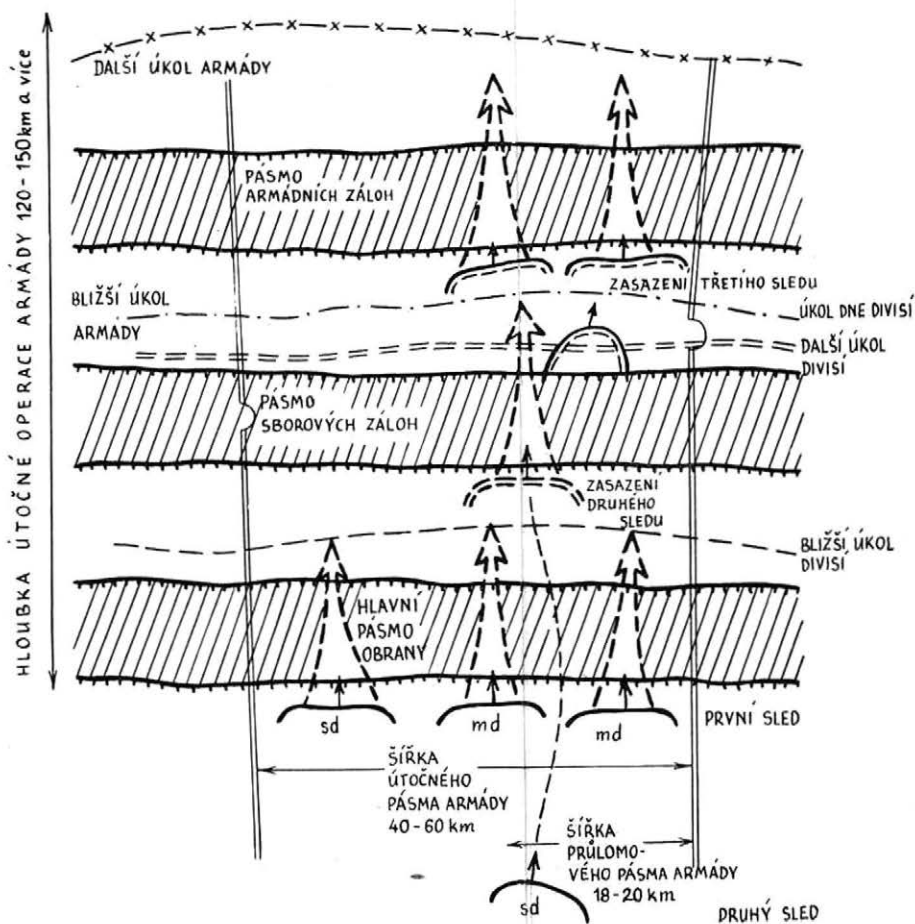

ORGANISACE VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY

SCHEMA 4

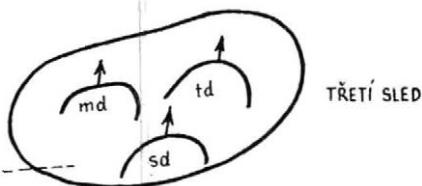

ÚKOLY ARMÁDY V ÚTOČNÉ OPERACI

DOBA TRVÁNÍ OPERACE
VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY 4 až 5 dní

SOUČASNĚ PLNÍ FUNKCI VŠEVOJSKOVÉ
ZÁLOHY

UČLENĚNÍ OBRANY VŠEVOJSKOVÉ ARMÁDY

